

**«ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

**Факультет суспільних та прикладних наук
Кафедра права та публічного управління**

на правах рукопису

ОСТАП'ЯК Ю. І.

УДК 351/329

ТЕМА РОБОТИ:

«ІНСТРУМЕНТИ ВПЛИВУ ГРОМАДЯН НА ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ»

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

Наукова робота на здобуття кваліфікації магістра

Науковий керівник:

Загурський О. Б.

Івано-Франківськ – 2024

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
“УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА”
Факультет суспільних і прикладних наук
Кафедра управління та адміністрування

Освітній ступінь: «магістр»

Спеціальність: «281 Публічне управління та адміністрування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

в. о. завідувач кафедри права та
публічного управління
к.ю.н., Ходак С. М.

С. Ходак

«29» серпня 2023 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Остап'яка Юрія Івановича

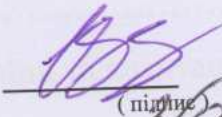
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи «Інструменти впливу громадян на державну політику»
2. Керівник роботи _____
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом ректора університету від «30» серпня 2023 року № 59/1 с
3. Строк подання студентом роботи 16 лютого 2024 р.
4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Теоретичні засади взаємодії громадян з державою. 2. Забезпечення механізму впливу громадян в Україні 3. Трансформація механізму впливу громадян в Україні (досвід ЄС)
5. Дата видачі завдання: 30 серпня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір та вивчення джерел інформації для написання кваліфікаційної роботи	до 22 вересня 2023 року	виконано
2	Складання плану кваліфікаційної роботи та затвердження керівником	до 29 вересня 2023 року	виконано
3	Написання розділу 1 <u>«Теоретичні засади взаємодії громадян з державою»</u>	до 27 жовтня 2023 року	виконано
4	Написання розділу 2 <u>«Забезпечення механізму впливу громадян в Україні»</u>	до 24 листопада 2023 року	виконано
5	Написання розділу 3 <u>«Трансформація механізму впливу громадян в Україні (досвід ЄС)»</u>	до 22 грудня 2023 року	виконано
7	Написання вступу, висновків та формування списку використаних джерел	до 29 грудня 2023 року	виконано

Студент


 (підпис)

Керівник роботи


 (підпис)

Остап'як Ю.І.

(прізвище та ініціали)

Загурський О. Б.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

У кваліфікаційній роботі обґрунтовано та узагальнено теоретико-методологічні засади систематизації інструментів впливу громадян на державну політику в Україні з метою визначення їх ефективності та розробки рекомендацій щодо їх оптимізації. В першому розділі роботи розкрито теоретичні засади взаємодії громадян з державою. У другому розділі проаналізовано забезпечення механізму впливу громадян в Україні. За результатами проведеного аналізу в третьому розділі роботи розкрито питання трансформації механізму впливу громадян в Україні (досвід ЄС).

Ключові слова: громадянин, громадянство, державні інститути, цифрові технології, державна політика, петиція, законодавство.

ANNOTATION

The qualification work substantiates and summarizes the theoretical and methodological principles of systematization of tools of citizens' influence on state policy in Ukraine in order to determine their effectiveness and develop recommendations for their optimization. In the first chapter of the work, the theoretical principles of interaction between citizens and the state are revealed. The second section analyzes the provision of the mechanism of influence of citizens in Ukraine. Based on the results of the analysis, the third section of the paper discusses the transformation of the mechanism of citizens' influence in Ukraine (the EU experience).

Key words: citizen, citizenship, state institutions, digital technologies, state policy, petition, legislation.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДЯН З ДЕРЖАВОЮ.....	6
1.1. Основні аспекти і суть взаємодії громадян через звернення.....	6
1.2. Становлення та еволюція інституту громадянства України	18
1.3. Вплив на державні інститути через звернення та запит.....	30
РОЗДІЛ 2. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕХАНІЗМУ ВПЛИВУ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ.....	40
2.1. Механізм звернення громадян в Україні та ЄС, як складова впливу.....	41
2.2. Запровадження цифрових технологій впливу громадяни.....	53
РОЗДІЛ 3. ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕХАНІЗМУ ВПЛИВУ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ (ДОСВІД ЄС).....	64
3.1. Зміни законодавства України та адаптація до норм ЄС.....	64
3.2. Петиція як форма впливу у механізмі дотримання демократії.....	70
3.3. Шляхи та перспективи вдосконалення інструментів впливу громадян на державну політику.....	79
ВИСНОВКИ.....	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	95

ВСТУП

Актуальність теми. У контексті демократичного розвитку суспільств значимість участі громадян у формуванні та втіленні державної політики постійно збільшується. Громадяни отримують право впливати на політичні рішення, які безпосередньо стосуються їхнього життя, та мають можливість застосовувати різноманітні засоби для реалізації цього впливу. Подібне право не тільки є фундаментом демократії, але й спонукає до активної участі в житті громади, підвищуючи рівень відповідальності та освіченості громадян.

Активізація громадянської участі в державних справах відображає зрілість суспільства та його здатність до самоорганізації та саморегулювання. Використання множини засобів впливу на державну політику, таких як публічні слухання, референдуми, петиції, участь у громадських радах та робочих групах, забезпечує можливість врахування думок і позицій широкої аудиторії громадян, що в свою чергу, сприяє формуванню більш обґрунтованої та справедливої державної політики, яка відповідає інтересам широкого кола членів суспільства.

Розширення спектра засобів впливу громадян на державну політику також сприяє зміцненню механізмів демократичного контролю над владними інститутами. Залучення громадян до обговорення та формування державних рішень забезпечує більш високий рівень прозорості та відповідальності влади, знижує ризики корупції та неефективного використання державних ресурсів.

Отже, активна громадянська позиція та використання засобів впливу на державну політику є ключовими елементами демократизації суспільного життя та підвищення ефективності управління державою. Визнання та подальше розширення можливостей для громадянського контролю та участі повинні стати пріоритетом у сучасному процесі демократичного розвитку.

Таким чином, значення активної участі громадян у формуванні та реалізації державної політики, а також важливість використання засобів впливу на політичні рішення у сучасних демократичних суспільствах зумовили вибір теми магістерської роботи. У світлі постійно зростаючої ролі громадянської активності та потреби в зміцненні демократичних інститутів, дослідження інструментів впливу громадян на державну політику стає актуальним та необхідним.

Метою магістерської роботи є аналіз і систематизація інструментів впливу громадян на державну політику в Україні для визначення їх ефективності та розробки рекомендацій щодо їх оптимізації.

Завдання дослідження:

- дослідити основні аспекти і суть взаємодії громадян через звернення;
- дослідити становлення та еволюція інституту громадянства України;
- визначити вплив на державні інститути через звернень та запит;
- проаналізувати механізм звернення громадян в Україні та ЄС, як складова впливу;
- дослідити запровадження цифрових технологій впливу громадяни;
- проаналізувати зміни законодавства України та адаптація до норм ЄС;
- визначити петицію як форму впливу у механізмі дотримання демократії.
- запропонувати шляхи та перспективи вдосконалення інструментів впливу громадян на державну політику

Об'єкт дослідження - інструменти впливу громадян на державну політику.

Предмет дослідження - механізми та практики використання інструментів впливу громадян на державну політику в Україні.

У магістерській роботі застосовуються наступні **методи дослідження**: аналіз наукової літератури дозволяє оцінити сучасний стан теми, виявити основні напрямки досліджень, а також визначити найбільш значущі теоретичні підходи та концепції. Порівняльно-правовий метод

використовується для аналізу нормативно-правових актів, що регулюють інструменти громадського впливу на державну політику, з метою виявлення їх особливостей, схожостей та відмінностей в різних юрисдикціях. Системний аналіз допомагає в розгляді взаємозв'язків між різними інструментами впливу громадян на державну політику, їх впливу на політичні процеси та структуру влади. Метод узагальнення та систематизації інформації застосовується для обробки отриманих даних, формування висновків та рекомендацій, а також структурування зібраної інформації для подальшого аналізу.

Наукова новизна. В роботі проведено комплексне дослідження інструментів впливу громадян на державну політику в Україні, здійснено їх систематизацію, проаналізовано їх ефективність та розроблено рекомендації щодо вдосконалення механізмів впливу громадян на державну політику.

Практичне значення. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення механізмів участі громадян у прийнятті та реалізації державної політики, а також для підвищення ефективності використання інструментів впливу громадян на державну політику.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг кваліфікаційної роботи викладено на 103 сторінки комп'ютерного тексту, в тому числі основна частина роботи на 92 сторінках. Робота містить 8 таблиць, брисунків. Список використаних джерел містить 82 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДЯН З ДЕРЖАВОЮ

1.1. Основні аспекти і суть взаємодії громадян через звернення

У контексті динамічного розвитку українського суспільства, набуває все більшої актуальності прагнення держави до імплементації принципу людиноцентризму у вичерпному спектрі сфер суспільного життя. В свою чергу це стає виразним свідченням зобов'язань влади зосередити свої зусилля на захисті прав і свобод людини та громадянина, підкреслюючи їх як найвищу цінність. Орієнтація України на європейські інтеграційні процеси зумовлює необхідність адаптації та впровадження міжнародно визнаних норм і стандартів у сфері прав людини, що передбачає створення ефективних механізмів і інструментів для їх реалізації та захисту.

Важливим засобом у цьому контексті є розвиток інституту звернень громадян, який відкриває широкі можливості для кожної особи не лише у реалізації наданих державою прав і свобод, але й у забезпеченні їх захисту у разі виникнення порушень. Звернення громадян виступає як інструментарій демократичного контролю за діяльністю владних інституцій, сприяючи підвищенню відкритості, прозорості та відповідальності влади перед суспільством.

У контексті демократичного розвитку суспільства, значення прав та свобод громадян виявляється з особливою силою, оскільки вони стають основоположним фундаментом для забезпечення сталого прогресу та гармонійного розвитку нації. Висвітлення Б. В. Бабіним та А. В. Ковбаном ролі прав і свобод у демократичному устрої підкреслює їх вирішальне значення як індикатора досягнень суспільства, його цивілізованості та зрілості. Права та свободи виступають не лише як гарантії захисту індивідуальних інтересів, але й як засіб реалізації особистісного потенціалу кожного члена суспільства[1, с.5].

Розуміння прав і свобод як ключового елемента демократичної системи вимагає від суспільства і держави активної участі у їх захисті та розвитку. Вони служать не лише мірилом суспільних досягнень, але й показником відкритості та відповідальності управління, створюючи умови для доступу громадян до духовних і матеріальних благ, участі в механізмах влади, реалізації власних інтересів та волевиявлення.

Акцент на правах і свободах у демократичному суспільстві також підкреслює необхідність створення ефективних механізмів їх захисту та забезпечення, включаючи розробку та впровадження різноманітних інструментів впливу громадян на державну політику, адже це сприяє підвищенню громадянської активності, залученню громадян до процесів ухвалення рішень та формування відкритого та відповідального управління.

Аналізуючи право на звернення, слід акцентувати увагу на його конституційному фундаменті, який знайшов вираження в положеннях Конституції України. Згідно з Основним Законом країни, кожна особа наділена можливістю направляти як індивідуальні, так і колективні письмові звернення, а також особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та до посадових осіб цих структур[2]. Зазначене право закріплює обов'язок з боку владних інституцій розглядати звернення та надавати мотивовану відповідь у встановлені законодавчими актами терміни.

Таке закріплення права звернення підкреслює його значення як фундаментального принципу демократії, що забезпечує зв'язок між громадянами та владою, дозволяючи особам висловлювати свої погляди, виявляти занепокоєння та вносити пропозиції щодо управління державними справами. Визнання та гарантування права на звернення в конституційному порядку відкриває шлях для активної участі громадян в політичному житті, сприяючи збільшенню прозорості діяльності державних органів та підвищенню відповідальності перед суспільством.

Конституційне закріплення права звернення слугує не лише вираженням демократичних засад в українському суспільстві, але й важливим

інструментом для реалізації та захисту громадянських прав та свобод. В такий спосіб, право на звернення виступає як засіб реалізації громадянської активності, зміцнюючи демократичні основи української держави та сприяючи розвитку відкритого, відповідального та людиноцентричного управління.

У рамках дослідження, яке проводила Г. М. Котляревська, акцентується увага на комплексному характері законодавства, що регулює звернення громадян. Зазначається, що нормативно-правова база, пов'язана з реалізацією конституційного права на звернення, характеризується значною кількістю актів різного рівня юридичної сили, що відрізняються за своїм змістом та формою викладу[3]. Така розмаїтість є відображенням вагомості права на звернення в правовій системі України та вказує на наявність комплексного підходу до його регулювання в різних правових галузях, включаючи конституційне, адміністративне та цивільне право, а також у різноманітних сферах державного управління, соціального забезпечення та фінансової діяльності.

Основоположними елементами правової основи звернень громадян виступають Конституція України, міжнародні правові акти, спеціалізовані закони, зокрема Закон України «Про звернення громадян» [4], а також відповідні підзаконні та індивідуальні нормативно-правові акти.

В контексті вивчення механізмів захисту прав і свобод людини та громадянина на теренах України, значну увагу приділяють інституту звернення громадян, який В. І. Цимбалюк та К. О. Кісілевич розглядають як важливий елемент громадського контролю[5]. За їхніми словами, цей інститут слугує каналом для вираження думок, пропозицій, а також незадоволення громадянами певних дій органів державної влади, що потребують належного розгляду та прийняття відповідних рішень. Особливий акцент вчені роблять на тому, що право на звернення виступає як істотний конституційно-правовий механізм захисту, що є однією з основних гарантій дотримання прав і свобод громадян. Звернення, на думку

дослідників, репрезентує собою форму участі населення в управлінському процесі, сприяючи вирішенню державних та суспільних завдань і забезпечуючи можливість для активного впливу громадян на діяльність державних органів влади та органів місцевого самоврядування. Відтак, інститут звернення громадян, за визначенням авторів, є ефективним засобом відновлення порушених прав громадян шляхом подачі скарг, заяв та клопотань до компетентних державних органів.

Закон від 2 жовтня 1996 року № 393/96-ВР «Про звернення громадян» [4],

артикулює право кожного громадянина звертатися до органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських об'єднань, підприємств, установ та організацій незалежної форми власності, а також до засобів масової інформації та окремих посадових осіб у межах їхніх компетенцій із зауваженнями, пропозиціями та скаргами, які стосуються їх діяльності.

Таке право охоплює подання заяв чи клопотань для реалізації соціально-економічних, політичних, особистих прав та законних інтересів, а також скарг на їх порушення. Зазначений нормативний акт включає положення про право військовослужбовців, працівників органів внутрішніх справ, державної безпеки, рядового і начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України на подання звернень, що не пов'язані з їх службовою діяльністю.

Водночас, іноземні громадяни та особи без громадянства, які перебувають на території України, мають аналогічне право на звернення, за винятком випадків, прямо передбачених міжнародними угодами.

Відповідно до положень статті 3 Закону України «Про звернення громадян» [4], уточнюється визначення поняття «звернення», а також класифікуються його основні типи. Законодавство диференціює звернення як офіційні вимоги, скарги, пропозиції та запити, подані громадянами до відповідних державних органів, органів місцевого самоврядування,

підприємств та громадських організацій у письмовій формі або через особисте звернення (таб.1.1).

Таблиця 1.1

Види звернень відповідно до с.3. Закону України «Про звернення громадян»

Вид	Значення
Пропозиція (зауваження)	Звернення громадян, які містять поради та рекомендації до органів державної влади, місцевого самоврядування, депутатів на всіх рівнях та посадових осіб, обумовлені прагненням внести свій вклад у діяльність зазначених структур. Вони включають в себе пропозиції щодо поліпшення суспільних відносин, умов життя громадян, розвитку правової бази державного та громадського устрою, а також питань соціально-культурного розвитку та інших аспектів діяльності держави і суспільства.
Заява (клопотання)	Звернення громадян, які включають заяви з проханням про допомогу у забезпеченні їх прав та інтересів, гарантованих Конституцією та діючим законодавством, або інформацію про порушення існуючих законів, недоліки в роботі організацій, незалежно від форми власності, народних депутатів України, місцевих рад, службових осіб, а також пропозиції щодо покращення їхньої роботи. Також до цієї категорії відносяться клопотання – це письмові звернення, що містять запит на надання особі певного статусу, прав чи свобод і т.д.
Скарга	Звернення, що висловлюють вимогу про відновлення порушених прав та захист законних інтересів осіб, ущемлених через дії або бездіяльність, а також через прийняті рішення державних структур, місцевих

адміністрацій, компаній, установ, організацій та асоціацій громадян, службових осіб.
--

Джерело: складено автором на основі [4].

Таким чином, аналіз видів звернень, визначених статтею 3 Закону України «Про звернення громадян», дозволяє виділити три основні категорії, кожна з яких має своє специфічне значення та призначення в контексті взаємодії громадян з органами державної влади та місцевого самоврядування.

Перша категорія, пропозиції (зауваження), є інструментом громадянської ініціативи, спрямованим на удосконалення державного та громадського управління. Ці звернення надають можливість громадянам внести свій вклад у розвиток суспільних відносин, умов життя, правової бази та культурної сфери, що свідчить про високий рівень громадянської активності та зацікавленості в покращенні діяльності держави.

Заяви (клопотання) утворюють другу категорію, яка включає в себе звернення з конкретними проханнями або повідомленнями про порушення прав та інтересів. Такі звернення відіграють важливу роль у захисті прав громадян, дозволяючи їм звертатися за захистом своїх прав і інтересів, а також сприяють підвищенню відповідальності органів влади та службових осіб перед суспільством.

Третя категорія, скарги, є виразом невдоволення громадян діями або бездіяльністю органів влади та інших структур, що впливають на їхні права та інтереси. Скарги мають вирішальне значення для відновлення порушених прав і є одним з ключових засобів правового захисту громадян. Вони сприяють забезпеченню прозорості та відкритості у діяльності державних органів, а також підвищують ефективність контролю громадськості за діями влади.

Отже, дані види звернень створюють комплексний механізм взаємодії між громадянами та державою, що дозволяє громадянам не лише висловлювати свої думки та пропозиції, але й ефективно захищати свої права та інтереси.

Розглядаючи питання звернення громадян як засобу забезпечення законності у публічному адмініструванні, Ю. З. Біла-Тюріна виокремлює ознаки звернень громадян, які притаманні цьому інституту та називає такі (рис.1.1.).



Рисунок.1.1. Ознаки звернень громадян за Ю. З. Біла-Тюріною [6, с.30]

Таким чином, у процесі дослідження механізмів взаємодії громадянства з органами публічної влади через інститут звернень, Ю. З. Біла-Тюріна акцентує увагу на фундаментальних аспектах, які характеризують цей процес. Однією з ключових особливостей звернень громадян є їх регулювання нормами публічного права, включно з конституційними та адміністративними аспектами, що підкреслює їх значення у правовому полі держави. Інститут звернень надає фізичним особам можливість ініціювати

суспільні відносини, які можуть зазнавати змін або припинення у відповідь на їх дії.

Важливим є те, що суб'єктами розгляду звернень виступають не лише органи державної влади та місцевого самоврядування, але й ширший спектр учасників публічного управління, включаючи об'єднання громадян, підприємства та медійні організації, що вказує на мультидисциплінарний характер звернень як інструменту демократичної участі та контролю.

Предмет звернень громадян охоплює широке коло питань, що стосуються функціонування різноманітних сфер суспільного життя, відображаючи соціально-економічні, політичні та особисті інтереси, що вказує про значний потенціал звернень як інструменту захисту прав та свобод громадян, а також як засобу впливу на процеси прийняття рішень.

Звернення громадян, таким чином, виходять за рамки простого правового механізму, перетворюючись на значущий елемент суспільного діалогу та партнерства між громадянами та державою. Їх аналіз і розуміння відкривають шляхи для оптимізації публічного управління та підвищення його ефективності в контексті задоволення потреб та очікувань громадянського суспільства.

Аналізуючи обсяг та межі застосування Закону України «Про звернення громадян», А. А. Стародубцев акцентує увагу на обмеженнях, які визначають сферу його дії[7, с.77]. Зокрема, вчений вказує на те, що певні категорії звернень, а саме заяви та скарги, розгляд яких регламентовано Кримінально-процесуальним[8], Цивільним процесуальним кодексами[9] та Кодексом законів про працю України [10], виходять за рамки цього закону. Водночас, звернення, що стосуються службової діяльності військовослужбовців, працівників органів внутрішніх справ та державної безпеки, також не підпадають під дію цього законодавчого акта.

Окрім того, Стародубцев звертає увагу на те, що скарги на рішення загальних зборів членів колективних сільськогосподарських підприємств, акціонерних товариств та інших юридичних осіб, заснованих на колективній

власності, а також рішення вищих органів державної влади, не входять у сферу регулювання зазначеного Закону, оскільки для них існує спеціалізований порядок розгляду через судові інстанції. Деталізація обмежень застосування Закону «Про звернення громадян» підкреслює необхідність комплексного підходу до аналізу правового регулювання звернень громадян, враховуючи специфіку різних категорій звернень та особливості їх розгляду згідно з нормами відповідних галузей права.

В контексті аналізу взаємодії держави і громадянина, з акцентом на важливість формування ефективних національних та міжнародних механізмів захисту прав і свобод, Г. М. Котляревська, опираючись на думки М. О. Кравцова[11, с.334], підкреслює значущість цієї проблематики для розвитку суспільства. Присутність або відсутність основоположних прав і свобод виступає вирішальним індикатором стану громадянського суспільства та правової держави. У контексті України, особливо на шляху євроінтеграції, значним чинником, який впливає на діалогічну модель взаємодії між державою та громадянином, є розвиток інституту звернень громадян. Тому такий інструмент дозволяє громадянському суспільству ефективно впливати на процеси формування та реалізації державно-управлінських рішень, сприяючи більш активній участі громадян в управлінні державними справами та розвитку демократичних процесів в країні [5, с. 149].

Необхідно відзначити, що стаття 19 Закону України "Про звернення громадян" встановлює важливі зобов'язання для органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, асоціацій громадян, засобів масової інформації, їх керівників та інших службових осіб, які мають бути виконані під час розгляду заяв або скарг. Серед цих обов'язків слід виділити необхідність об'єктивного, всебічного та своєчасного аналізу поданої заяви або скарги, як вказано у вказаній статті. Крім того, акцентується увага на функції звернень громадян, які не тільки сприяють захисту їхніх прав та інтересів, але й стимулюють їх активну участь в управлінні державними та громадськими справами,

забезпечуючи прямий вплив на поліпшення роботи публічних органів влади[4].

Проте, за спостереженнями Г. М. Котляревської, існує ряд проблематичних аспектів у взаємодії органів публічного адміністрування з громадянством, серед яких науковці виділяють обмежену зацікавленість органів влади у співпраці з громадянами, відсутність довготривалих програм дослідження та аналізу громадської думки у контексті трансформаційних процесів у суспільстві, недостатній рівень освітньо-виховної роботи серед різних груп населення. Додатково, вчені звертають увагу на відсутність інтегрованої стратегії комунікацій, акцентуючи, що діяльність більшості фахівців схиляється до виконання тактичних завдань, спрямованих на негайне вирішення виникаючих проблем, а не на прогнозування та стратегічне планування на основі вимог та потреб громадянського суспільства [8, с. 325].

Аналізуючи механізм опрацювання звернень громадян, О. С. Дніпров підкреслює, що архітектура даного механізму складається з набору адміністративно-правових інструментів, які уповноважені суб'єкти застосовують з метою запобігання порушенню прав та законних інтересів осіб, викладених у зверненнях. Описана структура механізму адміністративно-правового впливу на процедури опрацювання звернень громадян зумовлена підходами до розуміння інституту звернень громадян як правового інструментарію, що знаходить своє застосування у контексті конституційного, адміністративного, міжнародного права та серед процедурних аспектів різноманітних галузей права [12, с. 71].

Увага вченого акцентується на аналізі механізму адміністративно-правового регулювання опрацювання звернень громадян, розкриваючи його як у вузькому, так і в широкому аспектах. У вузькому контексті зазначений механізм репрезентується через сукупність правових інструментів, що

впливають на формування та розвиток суспільних відносин у процесі подання та розгляду звернень. Відтак, основними компонентами, що визначають сутність механізму в рамках вузького підходу, стають нормативні акти, які закладають фундамент для адміністративно-правового регулювання, а також адміністративно-правові відносини. У широкому розумінні механізм адміністративно-правового регулювання процесу опрацювання звернень охоплює додаткові елементи, арсенал яких у науковому дискурсі не має однозначного переліку. Серед потенційних компонентів можна виділити суб'єктів правовідносин, їх правосуб'єктність, форми та методи правового регулювання, засоби правового впливу, механізми реалізації правових норм, порядок дій у правовому полі, правову культуру та свідомість, умови законності, юридично значущі факти та інші елементи, що впливають на ефективність зазначеного механізму [12, с. 71].

У сучасних умовах, коли суспільство переживає виклики воєнного стану, інститут звернення громадян набуває особливої актуальності як інструмент забезпечення принципів законності та прозорості у сфері державного управління. Аналізуючи цю тему, Ю. З. Біла-Тюріна акцентує на подвійній правовій природі звернень громадян, які, з одного боку, виступають як важливий елемент адміністративного права, спрямований на створення ефективного адміністративно-правового механізму для захисту прав, свобод та законних інтересів громадян, а також на відображення особливостей діяльності суб'єктів публічної адміністрації. З іншого боку, звернення слугують формою громадського контролю за діяльністю органів державної влади, сприяючи таким чином формуванню правосвідомості серед громадян, що є фундаментом для розвитку громадянського суспільства. Вказана двоїстість ролі звернень громадян відіграє ключову роль у стимулюванні діалогу між державою та суспільством, забезпечуючи ефективне відстеження та реагування на суспільні потреби та виклики, особливо в умовах підвищеної необхідності захисту прав та свобод у кризові періоди [6, с. 29].

Аналізуючи роль інституту звернення громадян у контексті правового режиму воєнного стану, законодавство України в особі Закону «Про правовий режим воєнного стану», ухваленого 12 травня 2015 року під номером 389-VIII[13], акцентує на ключовій функції військових адміністрацій у процесі забезпечення дотримання законодавчих вимог до розгляду звернень громадян. У пункті 9 частини 6 статті 15 зазначеного закону детально описано повноваження начальника військової адміністрації, які включають організацію особистого прийому громадян та забезпечення на території під його юрисдикцією відповідності процесу розгляду звернень громадян і громадських об'єднань встановленим законодавчим нормам.

Ця норма відображає зростаючу важливість взаємодії між військовою владою та громадянським суспільством, особливо в умовах, коли звичайний порядок життя порушений через введення воєнного стану. На практиці це передбачає створення ефективних механізмів для забезпечення прав громадян на звернення, що є основою для здійснення громадського контролю та участі в управлінні державними справами, навіть в умовах, що вимагають особливих заходів безпеки та адаптації до воєнних обставин.

Введення подібних норм у законодавство свідчить про спробу збалансувати необхідність забезпечення національної безпеки з одного боку, і з іншого боку, зберегти та захистити основоположні права та свободи громадян, що є фундаментом демократичного суспільства. Такий підхід дозволяє підтримувати відкритий діалог між державою та громадянами, забезпечуючи можливість виявлення та вирішення проблем, що виникають внаслідок воєнних дій, та сприяє формуванню взаємної довіри та відповідальності.

Таким чином, в контексті динамічного розвитку українського суспільства та орієнтації на європейські інтеграційні процеси, інститут звернення громадян виокремлюється як значний засіб взаємодії громадянства з органами публічної влади. Він стає вираженням інструментом демократичного контролю, який сприяє забезпеченню прав та свобод

громадян, водночас стимулюючи владу до прозорості, відкритості та відповідальності. Розгляд звернень громадян не тільки відображає дотримання конституційно закріплених прав, але й підкреслює активну участь громадян у процесах прийняття рішень та управлінні державними справами.

Значення інституту звернення громадян посилюється в умовах воєнного стану, де він виступає як засіб забезпечення законності та захисту прав громадян, зокрема через залучення військових адміністрацій до процесу їх розгляду. В свою чергу, це демонструє гнучкість державного апарату в адаптації до змінених умов і підтримку важливості громадянської участі навіть в кризових періодах.

Проте, існування певних проблематичних аспектів, таких як низька зацікавленість органів публічного адміністрування в співпраці з громадянами, відсутність довготривалих програм дослідження та аналізу громадської думки, а також недоліки в комунікаційній стратегії, вказують на необхідність подальшого вдосконалення механізмів взаємодії.

Враховуючи аналізовані аспекти, для зміцнення демократичних основ українського суспільства та розвитку ефективної системи публічного управління, важливим є подальше реформування інституту звернення громадян. Створення умов для активної громадянської участі, заснованої на взаємоповазі та відкритості між державою та суспільством, стане ключовим фактором підтримки сталого розвитку та забезпечення прав і свобод кожного громадянина України.

1.2. Становлення та еволюція інституту громадянства України

Процес формування та розвитку інституту громадянства в Україні характеризується поетапним і поступовим характером, проте наукова спільнота не має уніфікованої думки щодо періодизації його законодавчого регламентування. З одного боку, існує точка зору, що асоціює розвиток інституту громадянства виключно з періодом набуття Україною статусу

сучасної суверенної держави, вказуючи на цей час як на ключовий етап у формуванні основоположних принципів громадянства, що відображається в наукових працях [14, с. 8-9]. З іншого боку, ряд вчених пропонує більш широкий погляд на історію інституту громадянства, розглядаючи його розвиток як безперервний процес, що охоплює значні історичні проміжки часу і виходить за межі сучасної державності, прагнучи виявити глибинні корені та традиції, які формували уявлення про громадянство на території сучасної України [15, с. 10]; [16, с. 10].

Отже, дана дискусія відображає різноманіття підходів до вивчення інституту громадянства, вказуючи на складність та багатовимірність його еволюції. Деякі дослідники зосереджуються на аналізі правових та політичних аспектів громадянства в контексті державного суверенітету та національної ідентичності, що склалися у період після проголошення незалежності України. Інші науковці ж, розширюючи рамки аналізу, звертають увагу на історичну послідовність розвитку концепцій громадянства, включаючи періоди, які передували здобуттю незалежності, досліджуючи вплив різних правових традицій та культурних взаємодій на формування сучасного українського громадянства.

Окремі вчені вносять вагомий внесок у наукове обґрунтування періодизації формування та еволюції інституту громадянства на теренах України, пропонуючи специфічні критерії для деталізації цього процесу. Зокрема, О.С. Лотюк асоціює історичний розвиток даного інституту з ключовими етапами українського державотворення та розвитку українського конституціоналізму, що дозволяє висвітлити взаємозв'язок між формуванням державних інституцій та еволюцією громадянського суспільства [17, с. 11].

Аналітичний підхід М.І. Суржинського та Ю.М. Тодики щодо вивчення інституту громадянства в Україні також заслуговує на увагу. Дослідники виокремлюють декілька важливих етапів у його розвитку: період відродження національної Української держави у 1917–1920 роках, який позначився спробами закладення основ суверенітету та самовизначення;

радянський період, протягом якого інститут громадянства формувався у рамках єдиної соціалістичної держави, відзначаючись специфічними рисами, що відповідали ідеологічним вимогам часу; та сучасний етап, який характеризується розвитком конституційно-правового інституту громадянства в контексті України як незалежної суверенної держави, що вимагає вдосконалення законодавчої бази та адаптації до міжнародних стандартів [18, с. 28-39].

Наукові дослідження, присвячені аналізу та опису еволюції інституту громадянства в Україні, акцентують увагу переважно на другому та третьому етапах його розвитку. Питання закріплення статусу громадянства в державотворчих документах України стало особливо актуальним у ХХ столітті, на тлі геополітичних перетворень у Європі та зростаючої потреби в національному самовизначенні та самоідентифікації населення.

Законодавче закріплення правового інституту громадянства в Україні протягом ХХ–ХХІ століть характеризується наступними ключовими етапами еволюції (таб. 1.2).

Таблиця 1.2.

Ключові етапами еволюції інституту громадянства в Україні протягом ХХ–ХХІ

Період	Особливості
Державницький період (1917–1921)	Законодавча активність Української Народної Республіки, Гетьманату, та Директорії.
Міжвоєнний період (1920–1940)	Роль та місце українців у соціумі Польщі, Радянського Союзу, Румунії, Угорщини та Чехословаччини.
Радянський період (1945–1991)	Інтеграція українського громадянства в рамки ширшого соціалістичного співтовариства.
Сучасний період (з 1991)	Відновлення незалежності, формування національної державності, інтеграція в міжнародне співтовариство.

Розглядаючи розвиток інституту громадянства в Україні протягом ХХ–ХХІ століть, варто зосередитись на ключових етапах його законодавчого

закріплення. Початок державницького періоду, що простягається з 1917 по 1921 роки, позначений ухваленням законодавства Української Народної Республіки, Гетьманату та Директорії. До цього часу терміни "Україна" та "українець" не мали офіційного визнання у жодному контексті. Українська революція 1917-1921 років сприяла прискоренню процесу формування українського народу як сучасної політичної нації, надавши народу вперше в історії можливість отримати власну назву та правовий статус громадян української держави[19].

Законодавчо громадянство України було закріплено в період національно-визвольних змагань, відображаючи його еволюцію через нормативні акти Української Центральної Ради, Гетьманату, Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки. Ці документи свідчать про поступове формування правового інституту громадянства, що включає як загальні ознаки політико-правових документів, так і специфічні, зумовлені політико-економічними та соціальними обставинами того періоду [20].

Значна законопроектна діяльність у сфері громадянства була здійснена в період діяльності Української Центральної Ради, де кінець 1917 року ознаменувався розробкою першого проекту закону про громадянство, спрямованого на окреслення основних аспектів процедури набуття громадянства УНР [20].

Детальний аналіз законів про громадянство, прийнятих у цей період, дозволяє визначити основні змістовні частини, включаючи підстави набуття громадянства, порядок оформлення, процедуру набуття громадянства жінками та дітьми, правила відмови від громадянства та заборони подвійного громадянства, а також обов'язки та права громадян.

Важливо відзначити, що встановлення громадянства як важливого правового інституту української державності було зафіксовано законами національної влади, відображаючи процес формування державної приналежності особи до України, що надає їй певні права та обов'язки.

Сучасний етап розвитку законодавчого регулювання інституту громадянства в Україні, який розпочався з проголошенням незалежності 24 серпня 1991 року, характеризується значними змінами у підходах до визначення статусу громадянина, його прав та обов'язків. Цей період став свідком переосмислення та переформулювання основоположних засад громадянства, враховуючи не лише внутрішньополітичний, але й міжнародний контекст розвитку української держави.

Протягом перших років незалежності, до прийняття Конституції України у 1996 році, українське законодавство у сфері громадянства базувалося на нормах «старої» Конституції УРСР 1978 року, адаптованих до нових реалій через внесення змін та доповнень. Одним із ключових моментів стало прийняття Закону України "Про громадянство" у 1991 році, що заклав основу для формування самостійної національної системи громадянства [21].

З прийняттям Конституції України у 1996 році було закріплено фундаментальні засади громадянства, що відображають принципи суверенітету, національної ідентичності та відкритості до демократичних трансформацій. Конституційні норми визначили основні права та обов'язки громадян, механізми набуття та припинення громадянства, а також забезпечили захист прав громадян на міжнародному рівні [21].

Останні десятиліття стали періодом активного вдосконалення законодавства у сфері громадянства, зокрема через адаптацію до міжнародних стандартів та угод. Україна підписала та ратифікувала ряд міжнародних конвенцій, спрямованих на захист прав людини та громадянина, що вплинуло на подальше реформування національного законодавства[21].

Сучасне українське законодавство про громадянство відображає зусилля держави щодо забезпечення прав та свобод громадян, регулювання міграційних процесів, а також встановлення ефективних механізмів захисту національної безпеки. Значна увага приділяється також питанням подвійного

громадянства, інтеграції іноземців та апатридів, що є свідченням гуманітарної орієнтації та відкритості української держави [2]

Важливо підкреслити, що 6 червня 2019 року внесені зміни та доповнення до Закону України «Про громадянство» відіграли ключову роль у розвитку правової бази громадянства в Україні, сприяючи її адаптації до сучасних викликів та потреб. Зокрема, внесені зміни передбачають спрощення процедури прийняття у громадянство України для іноземців та осіб без громадянства, які взяли активну участь у захисті територіальної цілісності та суверенітету держави. Також були внесені доповнення, які стосуються осіб, наданих статусом біженця або притулку в Україні, щодо процедури декларування відмови від іноземного громадянства[22].

Цей період у розвитку інституту громадянства утворює принцип єдиного громадянства, згідно з яким основи набуття та припинення громадянства України регламентовані законом. Закон України «Про громадянство України» використовує принцип права крові як основну підставу для набуття громадянства з моменту народження, дозволяючи особі отримати громадянство відповідно до походження незалежно від місця народження.

В сучасних умовах існує кілька підстав для привілейованого набуття громадянства через натуралізацію, включаючи реєстрацію шлюбу, надання громадянства особам з особливими заслугами перед державою або тим, чие прийняття до громадянства представляє для держави особливий інтерес, а також через устанавлення опіки чи піклування над особою, інвестиційні проекти та інші обставини.

Незважаючи на положення Конституції України 1996 року та базового законодавства, які не містять прямої заборони подвійного громадянства, механізми, що запобігають виникненню подвійного громадянства, на законодавчому рівні залишаються недостатньо розвинутими. Відсутність ефективних законодавчих інструментів для регулювання цього аспекту

вказує на потребу подальшого вдосконалення правової бази у сфері громадянства в Україні.

Становлення та розвиток інституту громадянства в Україні відіграють фундаментальну роль у консолідації суспільства та підвищенні його політичної активності, сприяючи формуванню ефективного діалогу між громадянами та органами державної влади. Від самого початку незалежності України вагома увага приділялася закріпленню основ громадянства, які лягли в основу правової системи країни, та створенню механізмів для забезпечення відкритої та відповідальної взаємодії між владою та громадянами.

Розвиток технологій та інноваційних підходів до управління зміцнив зв'язок між інститутом громадянства та механізмами громадської участі, зокрема через поліпшення інструментів звернення громадян. Цифровізація процесів та впровадження онлайн платформ для звернень стали важливими кроками на шляху до підвищення прозорості та доступності державних послуг, надаючи громадянам більше можливостей для висловлення своїх думок, пропозицій та зауважень.

Громадянство, як основа політичної ідентичності та участі, разом з ефективними механізмами звернень, формує міцну основу для громадянського суспільства, де кожен має можливість впливати на процеси прийняття рішень та контролювати діяльність влади. Це сприяє не лише розвитку демократії, а й зміцненню довіри між державою та громадянами, що є невід'ємною частиною стабільного та процвітаючого суспільства.

Останніми роками, в умовах глобалізації та зростаючої соціальної активності, особливо на фоні геополітичних викликів, Україна продемонструвала значний прогрес у реформуванні інституту громадянства та вдосконаленні механізмів взаємодії з громадськістю. Це підкреслює важливість адаптації до сучасних викликів та забезпечення гарантій прав та свобод громадян як ключового елементу державності.

В таблиці 1.3 представлено аналіз, який висвітлює взаємозв'язок між процесом становлення та еволюції інституту громадянства в Україні та

особливостями ресурсного забезпечення механізмів взаємодії місцевої влади з громадськістю.

Таблиця 1.3.

Зв'язок становлення та еволюції інституту громадянства з особливостями ресурсного забезпечення механізму взаємодії місцевої влади та громадськості в Україні

№	Аспект	Опис
1	Інститут громадянства як основа громадської активності	Становлення інституту громадянства в Україні проходило як через кілька ключових етапів, відображаючи процеси державотворення та демократизації. Право на звернення стало важливим інструментом реалізації громадянської активності.
2	Розвиток механізмів взаємодії місцевої влади з громадськістю	Впровадження цифрових технологій у механізми взаємодії сприяє підвищенню доступності та оперативності обробки звернень, що є важливим для ефективного функціонування демократії.
3	Синергія інституту громадянства та механізмів взаємодії з громадськістю	Громадянство надає особі права та обов'язки, включаючи право на звернення до влади, тоді як ефективні механізми взаємодії дозволяють владі реагувати на потреби громадян, забезпечуючи відкритість та відповідальність.

Джерело: складено автором

На нашу думку, взаємодія влади з населенням повинна складатися як системне та цілісне взаємодіяння, яке вимагає створення моделі механізму з чітко визначеними суб'єктами, об'єктами, компонентами такої діяльності, і зокрема, визначеним результатом (економічним, соціальним, екологічним тощо). З практичної точки зору, необхідність надання атрибуту цілісності досягається через виконання ряду умов, серед яких важливе місце займає розробка муніципальної стратегії розвитку комунікацій на довгострокову перспективу, що враховує реальний стан взаємодії та ресурси, необхідні для здійснення комунікаційного процесу[23].

О.

А.

Галич наголошує на значущості розвитку взаємодії місцевої влади з громадянами, що припускає створення комплексного механізму.

Даний механізм має на меті формування та розвиток громадянської правосвідомості,

підвищення довіри до діяльності органів місцевої влади та забезпечення ефективної взаємодії держави з інституціями громадянського суспільства. Крім того,

механізм сприяє запобіганню та вирішенню соціальних конфліктів,

покращуючи якість життя населення та збільшуючи можливість отримання соціального ефекту (рис. 1.2).

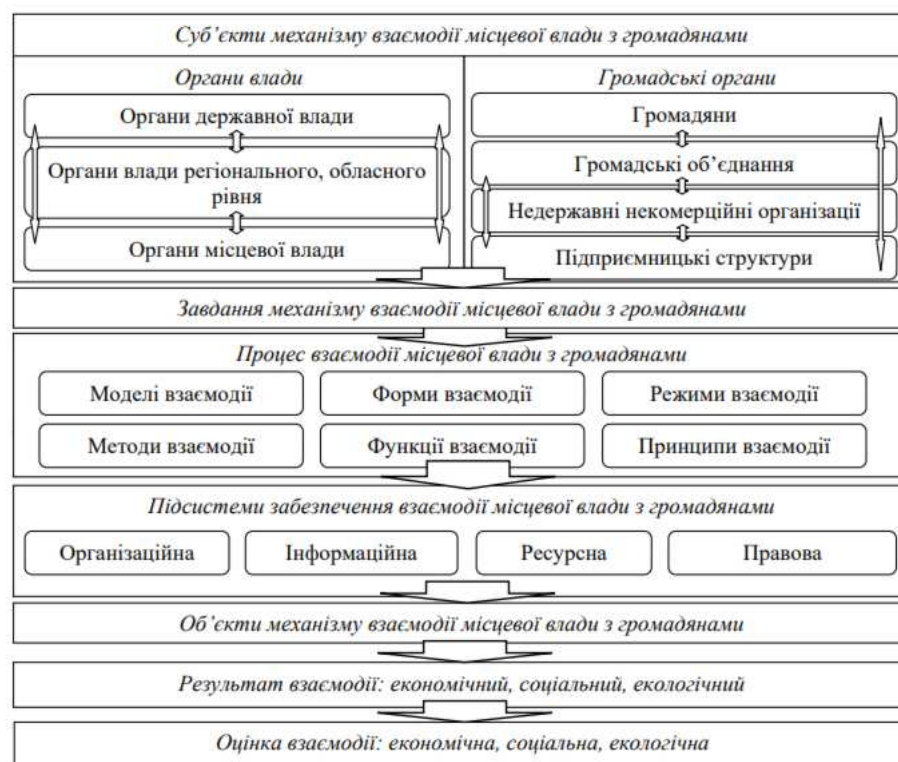


Рисунок 1.2. Структурна схема механізму взаємодії місцевої влади з громадськістю за О. А. Галичем [26]

Структурна схема механізму включає суб'єкти, процес взаємодії, підсистему забезпечення та об'єкти механізму. Суб'єктами є органи державної та місцевої влади, громадські органи, громадяни, недержавні некомерційні

організації, громадські об'єднання та підприємницькі структури. Результатом взаємодії може бути економічний, соціальний чи екологічний ефект. Процес взаємодії включає моделі, форми та режими взаємодії, а також функції та принципи взаємодії.

Підсистемизабезпечення механізму охоплюють організаційну, інформаційну, ресурсну та правову складові, що забезпечують необхідні умови для ефективної взаємодії. Об'єктами механізму є оцінка взаємодії в економічному, соціальному та екологічному аспектах, а також завдання та методи взаємодії, спрямовані на досягнення поставлених цілей (рис. 1.2).

В процесі взаємодії органів місцевої влади з населенням громад використовуються різноманітні методи та засоби комунікації, зокрема, економічні, соціально-культурні, правові, психологічні. Ключовими інструментами такої комунікації є випуск інформаційних бюлетенів, організація прес-конференцій, телевізійних дебатів, створення веб-сторінок органів влади в інтернеті, краудсорсинг та інші сучасні засоби взаємодії. Основні функції взаємодії включають зв'язки з місцевим населенням, інформаційні центри, партнерство з населенням і іншими суб'єктами, організацію освітніх заходів для підвищення обізнаності населення.

Формування механізму взаємодії базується на принципах активної участі населення у муніципальному управлінні, відкритості діяльності органів влади, взаємної відповідальності, стимулювання громадських ініціатив, довіри населення до органів самоврядування, професіоналізму кадрів, єдності цілей у забезпеченні прав і свобод людини та громадянина, взаємної гласності та поінформованості, взаємного контролю, створення умов для рівних правових, організаційних та фінансово-економічних можливостей, а також забезпечення необхідними фінансовими та матеріальними ресурсами [26].

Такий комплексний підхід до взаємодії органів місцевої влади з населенням спрямований на зміцнення довіри між владою та громадянами,

ефективне вирішення соціально значущих питань, стимулювання активної участі громадян у житті громади, а також на розвиток громадянської свідомості та підтримку ініціатив, які сприяють соціальному, економічному та екологічному розвитку територій.

В контексті розвитку взаємодії місцевої влади з громадянами, об'єктами такої взаємодії є самі відносини між органами місцевої влади та населенням, а також спільне управління, спрямоване на розвиток території. Результатом діяльності вказаного механізму виступають покращення в економічній, соціальній, екологічній сферах, які мають явний вплив на якість життя громадян. Для вимірювання ефективності такої взаємодії в механізмі передбачено блок оцінки, що дозволяє аналізувати економічні, соціальні, екологічні показники та здійснювати контроль за діяльністю з боку державних органів влади[27].

Ми також вважаємо, що прозорість органів державної влади та місцевого самоврядування, а також створення ефективних механізмів налагодження зв'язку з громадськістю стають основоположними інструментами впливу громадян на державну політику.

Відкритість органів влади, особливо на місцевому рівні, відіграє ключову роль у забезпеченні участі громадян у місцевому самоврядуванні. За допомогою дотримання чотирьох основних принципів: інформаційної відкритості, зрозумілості, залучення громадянського суспільства та підзвітності, органи влади забезпечують прозорість своєї діяльності. Інформаційна відкритість передбачає можливість доступу до інформації про структуру, цілі, завдання та інші важливі аспекти діяльності органів влади, тим самим сприяючи підвищенню інформованості громадян.

Широке використання Інтернету значно розширює можливості для реалізації цих принципів, дозволяючи публікувати актуальну інформацію на офіційних Інтернет-ресурсах, забезпечуючи її доступність та зручність для сприйняття. Принцип зрозумілості стосується зручності використання сайтів органів влади, який забезпечує швидке засвоєння інформації громадянами.

Залучення громадянського суспільства до процесів розробки, обговорення та прийняття рішень сприяє формуванню відкритого діалогу між владою та суспільством, зміцнюючи довіру та взаєморозуміння. Принцип підзвітності забезпечує контроль громадян над діяльністю органів влади через розкриття інформації про їх діяльність.

Органи влади для досягнення відкритості повинні публікувати інформацію про свої цілі, завдання, рішення, що готуються до прийняття, і проводити роботу з різними каналами комунікації. Важливо також налагоджувати відкритий діалог з населенням, забезпечувати участь громадян у прийнятті рішень та публікувати звіти про роботу зі зверненнями громадян. Все це дозволяє підвищити рівень задоволеності населення відкритістю даних та сприяє зміцненню довіри до органів місцевої влади.

Таким чином, становлення та еволюція інституту громадянства в Україні представляють собою складний багатовимірний процес, який зазнав значних змін і доповнень у контексті сутності та правової природи цього конституційного та політико-правового інституту. Розгляд історії інституту громадянства в Україні, починаючи від державницького періоду до сучасності, виявляє глибинні корені та традиції, які вплинули на формування уявлень про громадянство та його законодавче регулювання.

Значне місце у цьому процесі займає взаємодія між органами державної влади та громадянами, особливо через механізми звернень, що відображає сучасні тенденції демократизації суспільного управління та сприяє залученню громадян до процесів прийняття рішень. Використання Інтернет-технологій у механізмах взаємодії з громадськістю сприяє не лише підвищенню інформованості громадян, але й забезпечує прозорість та доступність інформації, що є важливим для зміцнення довіри між державою та суспільством.

Отже, розвиток інституту громадянства в Україні та механізмів взаємодії місцевої влади з громадянами відображає зростання ролі громадянського суспільства у процесах державного управління. Це сприяє не

лише підвищенню ефективності управлінських рішень, але й зміцненню демократичних основ держави. Водночас, активізація громадянської участі та розширення механізмів впливу на владу вимагають подальшого вдосконалення правової бази та розробки нових підходів до забезпечення гарантій прав та свобод громадян, що стане ключовим фактором успішного розвитку української держави в майбутньому.

1.3. Вплив на державні інститути через звернення та запит

Право на звернення громадян є фундаментальним конституційним правом, що наділяє осіб можливістю ініціювати звернення до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових осіб, а також до різноманітних установ, організацій та підприємств, незалежно від їх форми власності, із заявами, пропозиціями та скаргами. Право на звернення забезпечує важливий канал комунікації між громадянами та владою, сприяючи залученню громадян до процесу управління та вирішення питань, що стосуються їхніх прав, свобод і законних інтересів.

Звернення громадян виконує кілька ключових функцій у сучасній демократії. По-перше, воно служить інструментом реалізації громадянських прав і свобод, надаючи кожній особі можливість бути почутою владою. По-друге, звернення сприяють підвищенню прозорості та відповідальності органів влади перед громадянським суспільством, оскільки вимагають від урядових структур реагування на проблеми, порушені громадянами. По-третє, це право є важливим засобом контролю громадськості за діяльністю влади, дозволяючи виявляти та коригувати недоліки в її роботі. Вплив на державні інститути через звернення та запити на інформацію є ключовим елементом демократичної системи, що забезпечує активну участь громадян у житті суспільства та контроль за діяльністю органів публічної влади. Інститут звернень та інститут запитів на інформацію дозволяють громадянам

не лише висловлювати свої думки, занепокоєння або пропозиції, але й отримувати необхідну інформацію, що є у розпорядженні держави.

Звернення може охоплювати широкий спектр питань, від особистих проблем та потреб до занепокоєнь громадського характеру, що вимагають уваги або втручання з боку держави. Подання звернення створює правові відносини між заявником та органом державної влади, зобов'язуючи останній розглянути звернення та надати відповідь у встановлені законодавством терміни. Це не тільки сприяє захисту прав та інтересів громадян, але й зміцнює принципи прозорості та відкритості у державному управлінні[31].

Запит на інформацію є специфічним інструментом, який дозволяє громадянам доступ до публічної інформації, контроль за діяльністю органів влади та участь у прийнятті рішень. Важливість запитів на інформацію полягає в забезпеченні прозорості та доступності інформації, що є невід'ємною частиною права на свободу слова та інформації. Через запити на інформацію громадяни можуть дізнатися про діяльність державних інститутів, їх плани, рішення та інші аспекти, що впливають на суспільне життя [32].

Реалізація об'єктивного права на звернення та запит на інформацію підсилює відповідальність державних інститутів перед громадянами, змушує органи публічної влади бути більш відкритими та відповідальними за свої дії. Вступання особи у конкретні правовідносини як заявника вказує на її активну громадянську позицію та бажання впливати на державну політику та управління. Використання звернень та запитів на інформацію сприяє не лише зміцненню демократії та правової держави, але й формує у громадян відчуття їхньої значущості та впливу на процеси прийняття рішень, що створює міцний фундамент для розвитку громадянського суспільства, де кожен має можливість бути почутим та впливати на зміни у суспільстві.

Право заявника на отримання письмової відповіді про результати опрацювання звернення визначається як одна з ключових гарантій взаємодії між громадянами та органами влади. Згідно зі статтею 15 Закону України

«Про звернення громадян», надання відповіді на заяви та клопотання здійснюється безвідмовно органом, до сфери повноважень якого належить розв'язання порушених у зверненні питань. Така відповідь має бути підписана керівником відповідного органу або особою, що тимчасово виконує його обов'язки.

Цей процес не лише віддзеркалює зобов'язання державних структур перед громадянами, але й становить основу для прозорості та відкритої взаємодії. Він спрямований на забезпечення права кожного громадянина бути почутим та отримати належне рішення за своїм зверненням. Подання заявником звернення та отримання відповіді на нього є важливими аспектами демократичного управління, що сприяють зміцненню довіри між населенням та органами державної влади.

Важливість письмової відповіді полягає також у її функції документального підтвердження прийнятих рішень та дій, здійснених державним органом у відповідь на звернення. Це дозволяє заявнику мати офіційний документ, який може бути використаний у подальшому для захисту своїх прав та інтересів, включаючи можливість оскарження в судовому порядку.

Таким чином, обов'язок органів влади надавати письмову відповідь на звернення громадян є фундаментальним принципом діалогу між державою та суспільством, що відіграє вирішальну роль у підтримці правового поля, доступності та відкритості управління [36].

Визначення відповіді за результатами розгляду заяв (клопотань) як різновиду адміністративного акту вимагає уважного аналізу ознак, які характеризують цей інструмент публічного адміністрування.

Адміністративні акти є юридичними фактами, що зумовлюють виникнення, зміну або припинення адміністративних правовідносин, а також визначають відповідні права,

обов'язки та інтереси фізичних та юридичних осіб. Незважаючи на те, що чинне законодавство не використовує термін «адміністративний акт» у своїй

нормативній базі, поняття активно зустрічається в підзаконних актах, а законопроектна діяльність продовжує спроби його офіційного закріплення і введення відповідного визначення в законодавство.

Адміністративний акт, як результат розгляду заяв або клопотань, має низку визначальних характеристик. Він виступає як юридичний документ, що має юридичну значущість, оскільки зумовлює народження, зміну чи припинення конкретних правовідносин. Особливістю такого акта є його офіційність, адже він видається уповноваженим державним органом або посадовою особою, що наділена відповідними повноваженнями. Це наділяє акт статусом офіційного документа, обов'язкового до виконання.

Крім того, адміністративний акт вирізняється індивідуальністю, адже кожен акт адресований певним особам і розроблений з урахуванням їхніх індивідуальних обставин. Індивідуалізація акту дозволяє точно відповідати на запити та потреби громадян або юридичних осіб.

Однією з ключових характеристик адміністративного акту є його виконавчість. Акт має бути виконаним у встановлені законодавством терміни та відповідно до передбаченого порядку. Виконання адміністративного акту забезпечує реалізацію прав і обов'язків, визначених у ньому, спрямованих на досягнення конкретних адміністративних цілей[37].

Контрольованість адміністративного акту є ще однією важливою ознакою. Його дія та виконання підлягають перевірці на відповідність законодавчим нормам, що забезпечує прозорість та відповідальність у процесі публічного адміністрування. Адміністративний акт, таким чином, стає інструментом забезпечення законності та правопорядку в державі, відіграючи ключову роль у реалізації адміністративних функцій та задоволенні публічних інтересів.

Основні риси відповіді, розглянутої як адміністративний акт, охоплюють наступні аспекти: ухвалення її уповноваженим органом публічної адміністрації, який володіє необхідною компетенцією для аналізу певного клопотання або заяви; надання індивідуального підходу, оскільки

адресується специфічній ситуації або питанню, виокремленому у заяві чи клопотанні, з метою його вирішення; персоналізація акта через наявність конкретних вказівок, обов'язкових для певних осіб, з огляду на їхні права та обов'язки, адже зумовлює регулювання виключно певної життєвої ситуації; спрямованість дії таких адміністративних актів на приватних осіб, їхні права, обов'язки та інтереси.

У сфері адміністративного права відсутній єдиний підхід до критеріїв, які повинен задовольняти адміністративний акт, а також до вимог до відповідей на заяви та клопотання, не існує загальноприйнятого консенсусу. Тим не менш, ці вимоги можна представити як сукупність умов, що окреслюють їх легітимність.

Основні риси відповіді, розглянутої як адміністративний акт, охоплюють наступні аспекти: ухвалення її уповноваженим органом публічної адміністрації, який володіє необхідною компетенцією для аналізу певного клопотання або заяви; надання індивідуального підходу, оскільки адресується специфічній ситуації або питанню, виокремленому у заяві чи клопотанні, з метою його вирішення; персоналізація акта через наявність конкретних вказівок, обов'язкових для певних осіб, з огляду на їхні права та обов'язки, адже зумовлює регулювання виключно певної життєвої ситуації; спрямованість дії таких адміністративних актів на приватних осіб, їхні права, обов'язки та інтереси.

У сфері адміністративного права відсутній єдиний підхід до критеріїв, які повинен задовольняти адміністративний акт, а також до вимог до відповідей на заяви та клопотання, не існує загальноприйнятого консенсусу. Тим не менш, ці вимоги можна представити як сукупність умов, що окреслюють їх легітимність.

В контексті адміністративно-правового регулювання, відповіді суб'єктів публічної адміністрації на заяви та клопотання громадян займають значуще місце у системі забезпечення прав та законних інтересів осіб. Аналізуючи вимоги до таких відповідей, можна виокремити декілька

ключових груп, кожна з яких відіграє важливу роль у формуванні правильної адміністративної практики та взаємодії з громадянами[42].

Перша група - загальні вимоги, визначає основні параметри, за якими відповідь можна кваліфікувати як адміністративний акт. Ці вимоги включають необхідність дотримання принципів законності, обґрунтованості та справедливості при ухваленні рішень. Вони зумовлені загальними принципами адміністративного права та вимогами конституційного порядку.

Друга група - спеціальні вимоги, встановлені законодавством про звернення громадян, охоплює норми, які регламентують порядок та умови розгляду звернень, включаючи терміни розгляду, форму та мову відповіді, обов'язок надання повної та вичерпної інформації.

Третя група - вимоги організаційно-технічного характеру, вказує на необхідність дотримання встановлених процедурних норм та стандартів при формуванні відповіді, зокрема щодо її оформлення, використання відповідних бланків та підписання уповноваженими особами.

Четверта група включає формальні та матеріальні вимоги, які визначають рамки компетенції суб'єкта публічної адміністрації, процедурний порядок ухвалення рішень, а також змістовну відповідність відповіді чинним нормативним актам. Матеріальні вимоги вимагають, щоб відповідь сприяла реалізації прав та інтересів заявника відповідно до закону.

П'ята група - юридичні та неюридичні вимоги, окреслює межі правової значущості відповіді. Юридичні вимоги передбачають, що відповідь має тягнути за собою юридично значимі наслідки, тобто змінювати, формувати або припиняти правовідносини. Неюридичні вимоги стосуються додаткових аспектів, які, хоч і не тягнуть за собою безпосередніх юридичних наслідків, важливі для забезпечення якості та ефективності взаємодії з громадянами, зокрема, вимоги до ясності, точності та доступності наданої інформації [42].

Аналіз другої частини статті

2

Кодексу адміністративного судочинства України дозволяє встановити загальні критерії, визначені чинним законодавством,

щодо належать до основи оцінки адміністративними судами рішень, дій або бездіяльності суб'єктів владних повноважень.

Вказані критерії служать фундаментальними принципами, які застосовуються при оцінці відповідей суб'єктів публічної адміністрації на подачу заяв та клопотання, кваліфікуючи їх як види адміністративних актів [43].

Закон України «Про звернення громадян» [4], разом з інструкціями містловодства, які затверджуються компетентними органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, деталізує специфічні вимоги до таких відповідей. Ці нормативні документи встановлюють процедуру розгляду звернень громадян у широкому спектрі державних та недержавних структур, зокрема в ЗМІ та установах різних форм власності, спрямовані на забезпечення уніфікованого та ефективного механізму їх обробки та надання відповідей.

Такий підхід сприяє створенню прозорої та відкритої системи взаємодії між громадянами та владою, забезпечуючи здійснення контролю за діяльністю державних органів та органів місцевого самоврядування. Він також відіграє важливу роль у реалізації прав громадян на звернення та отримання інформації, що є невід'ємною частиною демократичного суспільства, забезпечуючи відповідальність та підзвітність влади перед громадянами.

Вивчення положень другої частини статті 2 Кодексу адміністративного судочинства України відкриває широкий спектр вимог, встановлених для оцінювання дій суб'єктів владних повноважень адміністративними судами. Закріплені у цій статті критерії слугують основоположними принципами при розгляді відповідей на звернення та клопотання, розуміючи їх як види адміністративних актів [38].

Акцент на необхідності діяти на підставі, у межах повноважень та у спосіб, визначений Конституцією України та законами, підкреслює імператив принципу законності. Суб'єкти публічної адміністрації зобов'язані

виходити з законодавчо визначених рамок при прийнятті адміністративних рішень, водночас забезпечуючи дотримання встановленої компетенції та процедур.

Прийняття адміністративних актів має відбуватися з урахуванням мети, для якої надано повноваження, що вимагає відповідності меті акту його фактичному вмісту. Невиконання цієї умови може призвести до визнання акта незаконним.

Обов'язок аргументованого, безстороннього та добросовісного підходу при прийнятті рішень забезпечує, що кожна ситуація розглядається з урахуванням усіх значущих обставин, не допускаючи упередженості чи корисливих міркувань. Вимоги до безсторонності та добросовісності встановлюють високий стандарт діяльності суб'єктів публічної адміністрації, спрямований на реалізацію публічних інтересів.

Розсудливість та пропорційність рішень, що приймаються, гарантують, що адміністративні акти не суперечать логіці, здоровому глузду та не порушують принцип рівності перед законом. Врахування права особи на участь у процесі прийняття рішення сприяє забезпеченню прозорості та відкритості адміністративного процесу, зміцнюючи довіру громадян до державних інституцій.

Завершальною вимогою є своєчасність прийняття адміністративних актів, що передбачає дотримання встановлених законодавством термінів та забезпечення оперативного реагування на потреби громадян без невиправданих зволікань.

Відповідь, отримана в результаті розгляду звернень та клопотань, являє собою різновид адміністративного акту, що видається суб'єктом публічної адміністрації в односторонньому порядку і орієнтована на конкретну справу або питання. Така відповідь націлена на вирішення зазначеної проблеми чи задоволення запиту з метою сприяння реалізації прав та інтересів осіб, закріплених Конституцією та законодавством.

Інститут звернень громадян виконує ключові функції, які відіграють важливу роль у регулюванні суспільних відносин, забезпечуючи належну реалізацію та захист прав, свобод та законних інтересів громадян. Серед основних функцій інституту звернень можна виділити правоохоронну, яка гарантує дотримання прав та свобод громадян і сприяє попередженню порушень законності з боку владних органів. Регулятивна функція спрямована на підтримання балансу між інтересами громадян і держави, тоді як сприяюча функція має на меті підтримку громадян у реалізації їхніх прав та свобод.

У таблиці 1.4. відображено вплив на державні інститути через звернення та запит.

Таблиця 1.4.

Вплив на державні інститути через звернення та запит

Характеристика	Звернення громадян	Запит на публічну інформацію
Визначення	Конституційне право звертатися до органів влади, місцевого самоврядування, посадових осіб, підприємств, установ, організацій з пропозиціями, заявами, скаргами.	Право громадян отримувати від органів влади, підприємств, установ, організацій інформацію, яка знаходиться у їх володінні.
Види	Пропозиція, заява, скарга	Інформація про діяльність влади, розпорядження бюджетними коштами, діяльність монополій, стан довкілля
Способи подання	Усно (особисто, телефоном), письмово (поштою, особисто, через Інтернет)	Усно (особисто, телефоном), письмово (поштою, особисто, через Інтернет)

Терміни розгляду	Усні - негайно, письмові - не більше 30 днів	Не більше 5 днів з дня його отримання
Вплив на державні інститути	Отримання інформації, контроль за діяльністю влади, вплив на прийняття рішень, захист прав та свобод	Збільшення прозорості та підзвітності влади, стимулювання до кращої роботи

Джерело: складено автором на основі [4]

Таким чином, вплив на державні інститути через звернення та запити на інформацію відіграє істотну роль у зміцненні демократії та правової держави, забезпечуючи активну участь громадян у процесах управління та контролю за діяльністю державних органів. Такі механізми дозволяють особам не тільки висловлювати свої думки, занепокоєння або пропозиції, але й отримувати важливу інформацію, що сприяє прозорості та відкритості у державному управлінні. Звернення та запити на інформацію створюють правові відносини, що зобов'язують органи влади розглядати заяви громадян та надавати відповіді, тим самим захищаючи їхні права та інтереси.

Відповіді на звернення та запити на інформацію розглядаються як різновиди адміністративних актів, що мають юридичну значущість та забезпечують реалізацію відповідних правовідносин. Вони вимагають від державних органів дотримання встановлених законодавством критеріїв та процедур, спрямованих на захист прав та інтересів заявників. У свою чергу, це підсилює відповідальність та підзвітність державних інститутів перед громадянами, сприяючи побудові відкритого та прозорого суспільства.

Аналіз законодавчих вимог до звернень та запитів на інформацію підкреслює значення цих інструментів у забезпеченні діалогу між державою та громадянами. Встановлення чітких правил розгляду звернень та надання інформації дозволяє враховувати інтереси всіх сторін, забезпечуючи ефективність та справедливість адміністративного процесу. Функціонування інститутів звернень та запитів на інформацію сприяє реалізації

фундаментальних прав громадян, включаючи право на свободу слова, доступ до інформації та участь у управлінні державними справами.

Враховуючи важливу роль звернень та запитів на інформацію в сучасному суспільстві, необхідно подальше вдосконалення законодавчої бази та практики їх застосування, адже це дозволить забезпечити більшу ефективність у вирішенні питань громадян, зміцнити довіру до державних інститутів та сприяти розвитку активного громадянського суспільства.

РОЗДІЛ 2. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕХАНІЗМУ ВПЛИВУ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ

2.1. Механізм звернення громадян в Україні та ЄС, як складова впливу

У країнах ЄС механізм звернення громадян також є важливим інструментом демократичної участі. Європейський Союз через Європейський парламент надає можливість громадянам ЄС та проживаючим на території ЄС особам подавати петиції з питань, які входять у компетенцію ЄС і безпосередньо стосуються заявника. Такий механізм сприяє залученню громадян до процесу європейського управління, забезпеченню їхніх прав та свобод. Крім того, Європейський омбудсман розглядає скарги на випадки неналежного адміністративного управління в інститутах та органах ЄС.

Складові механізму впливу звернень громадян відображено на рис.2.1.



Рисунок 2.1. Складові механізму впливу звернень громадян

Механізм звернень громадян відіграє значущу роль у становленні прозорої та відповідальної системи державного управління, сприяючи реалізації демократичних принципів та зміцненню правової держави. Забезпечення прозорості та відкритості управлінських дій є критично важливим для здійснення громадянського контролю над діями влади та підвищення довіри до державних інституцій. Підвищення відповідальності органів влади перед громадянами здійснюється через вимогу обґрунтованості прийнятих рішень та відкритості у процесах їх ухвалення, що дозволяє залучати громадян до активної участі в управлінні та розробці державної політики.

Активна участь громадян у державному управлінні стимулює діалог між владою та суспільством, даючи можливість висловлювати свої думки, занепокоєння та пропозиції, що відіграє ключову роль у формуванні відповідальних та збалансованих рішень. Вирішення конкретних проблем, із якими стикаються громадяни, підкреслює індивідуальний підхід у роботі державних органів та здатність системи швидко реагувати на зміни в суспільних запитах та потребах.

Зміцнення правової держави через механізми звернень громадян є однією з основоположних задач сучасної України, оскільки воно включає в себе не тільки вирішення індивідуальних випадків, але й сприяє формуванню правових засад для майбутнього розвитку суспільства та держави. Звернення громадян, які розглядаються на основі законодавчо встановлених норм і процедур, сприяють зміцненню довіри до правової системи, забезпечуючи дотримання законів та належне виконання державою своїх обов'язків перед громадянами.

З огляду на євроінтеграційний вектор розвитку, актуальним є питання подальшого удосконалення нормативно-правової бази, яка регламентує процедури та механізми реалізації звернень, зокрема врахування кращих європейських практик та стандартів. Потребують вдосконалення і методи

забезпечення виконання вимог громадян, які висловлюють свою волю через звернення, що зумовлює необхідність посилення відповідальності органів влади за результати розгляду таких звернень [45].

В контексті динамічного розвитку демократичних інститутів, взаємодія між центральною та регіональною виконавчою владою та органами місцевого самоврядування з громадянами набуває особливої ваги для забезпечення стабільного прогресу держави. Попри зазначену важливість, виявлено ряд істотних бар'єрів, що перешкоджають ефективній комунікації між владою та громадянством, впливаючи на демократичність політичних процесів та міжнародний імідж України як аспіранта до членства в Європейському Союзі. Неузгодженість законодавчих рамок та відсутність інтегрованої стратегії комунікаційної політики виявились серед ключових недоліків, що обмежують можливості громадянського впливу на рішення органів державної влади.

Нагальним виявилось відсутність уніфікованих правил, котрі б регламентували комунікативні взаємодії та надавали громадянам дієві механізми впливу на адміністративні структури. Позитивним зрушенням є зосередження зусиль на розробці нормативно-правових актів з боку централізованих органів влади, що стосуються взаємодії з громадськістю, організації громадських рад при владних інституціях, а також впровадження прозорих засад інформаційної політики.

Реалізація адміністративної реформи, а також процесів конституційних змін і децентралізації акцентувала увагу на ролі місцевого самоврядування як ключового фактора місцевих політичних процесів. Проте існуючі нормативні акти та процедурні канони не завжди адекватно відображають потреби сучасного соціуму, створюючи проблеми у взаємодії владних структур з громадянами, що потребує негайного втручання та оновлення правової бази з метою її оптимізації та модернізації[46].

Для подолання виявлених перешкод необхідно розробити та удосконалити нормативно-правові акти та створити послідовну стратегію

комунікації, що відкриє можливості для залучення громадянськості до активної участі у виробленні та впровадженні управлінських рішень. Такі заходи сприятимуть розвитку демократичних процесів та підвищенню іміджу держави, особливо у світлі прагнень до інтеграції в європейський простір.

На інституційному рівні спостерігається відсутність чіткої інтеграції інформаційних служб у процедуру розробки, обговорення та ухвалення управлінських рішень. Неясність внутрішньої організації цих служб призводить до розподілу їхніх функцій та правової невизначеності їх статусу і повноважень керівництва. Проблематичним є також недостатність внутрішньої комунікації та взаємодії між різними підрозділами [46].

Недосконалість системи стимулів та мотивації є критичним чинником, що уповільнює процес впровадження реформ. Відсутність цілісного механізму передачі знань, умінь та досвіду при зміні політичних еліт ускладнює накопичення та використання інституційної пам'яті, змушуючи кожен нову команду розпочинати роботу з первинних етапів без можливості спиратися на попередні досягнення та досвід [46].

Зазначені проблеми включають нестачу інтересу від органів державного управління до взаємодії з громадянським суспільством, відсутність довготривалих дослідницьких програм для вивчення публічної думки та низький рівень освітньої та виховної роботи серед населення, особливо в контексті трансформуючого суспільства. Неможливо ігнорувати відсутність злагодженої системи стратегічного комунікування, оскільки більшість дій спеціалістів з комунікацій зосереджені на тактичному рівні та вирішенні гальмівних проблем, без здійснення передбачування та стратегічного планування, ґрунтуючись на потребах громадянськості.

Попри вказані труднощі, у сучасних умовах помітні позитивні зрушення. Активізація ролі громадськості та неурядових організацій у контролі дій влади, впровадження ініціатив, спрямованих на підвищення

відкритості та прозорості ухвалених політичних рішень, свідчить про зростання громадянської активності. Вплив європейського досвіду на розвиток України є безсумнівним позитивом, адаптація європейських стандартів дозволила змінити відношення до громадськості, переосмислити роль громадян не як об'єктів обслуговування, а як активних учасників, які здатні виступати в ролі замовників, співавторів, учасників прийняття рішень, співвиробників послуг та оцінювачів якості[50].

Ратифікація Угоди про асоціацію з ЄС [52] стала значним кроком, що прискорив процеси децентралізації владних повноважень в Україні, створивши сприятливі умови для розширення можливостей місцевого самоврядування. Децентралізація передбачала не тільки перерозподіл повноважень та ресурсів від центральних органів влади до місцевих, але й започаткування нової парадигми управління, що націлена на надання громадянам та громадам засобів для ефективного впливу на місцеві авторитети.

Визначальним аспектом розвитку місцевого самоврядування є його внесок у зміцнення демократії в державі, адже ця інституція стимулює жителів до самостійного вирішення муніципальних питань та обстоювання власних інтересів, тим самим обмежуючи державне втручання у життєдіяльність суспільства. Впроваджені зміни у сфері місцевого самоврядування сприяють оптимізації механізмів реалізації та захисту конституційних прав громадян на звернення до відповідних органів. Досвід європейських держав у сфері децентралізованого управління свідчить про значне збільшення можливостей для активного включення населення у керування місцевими справами, зокрема через процес звернень[53].

Проте існує потреба у подальшій систематизації повноважень місцевих органів у сфері обробки громадських звернень та науковому осмисленні процедур опрацювання звернень. Взаємодія державних органів з населенням через процес прийому та розгляду заяв, скарг та пропозицій набуває

особливої ваги у сучасному суспільстві, де узгодження інтересів членів громади є ключовим елементом управлінської діяльності.

Інтеграція європейських інноваційних підходів у практику роботи місцевого самоврядування та органів державної влади утверджується не лише як формальне дотримання законодавчих норм, а й як ефективний засіб для забезпечення діалогу та кооперації з громадянами, місцевими громадами, громадськими асоціаціями. Відкритість державних інституцій і налагодження довіри між владою та населенням є вирішальними для розвитку ефективних партнерських відносин у рамках громадянського суспільства [53].

Орієнтація на удосконалення взаємодії між суб'єктами публічного адміністрування маніфестується у застосуванні інтегрованих інформаційних систем. У контексті сучасних викликів акцентується на створенні уніфікованих баз даних, систем маршрутизації та інтелектуального аналізу звернень громадян, що спрямовані на мінімізацію рутинних відповідей. Метою такої оптимізації є ефективне досягнення стратегічних державних цілей через оптимальне використання наявних ресурсів [54].

Процес якісного опрацювання звернень громадян розглядається як ключовий елемент у підвищенні рівня державного сервісу, що надається населенню. В цьому аспекті Кабінет Міністрів України акцентує на парадигмі, згідно з якою громадян розглядають як клієнтів, що має стати фундаментальним принципом для кожного представника публічної служби. Орієнтація на високоякісне обслуговування передбачає не тільки формальне виконання службових обов'язків, але й усвідомлення публічними службовцями необхідності забезпечення високого рівня задоволення потреб населення.

Концептуальні засади взаємодії державних органів та місцевого самоврядування з громадянами, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями вибудовуються не лише на основі нормативно-правових вимог, а й з огляду на стратегічні ініціативи створення прозорого та відкритого середовища взаємодії. Цей підхід виокремлюється як

фундаментальний для формування ефективної системи спілкування та співробітництва між різними суб'єктами влади та суспільства, що інтегрують європейські інновації у своєму розвитку.

Застосування віртуальних форм публічності та електронної демократії виступає одним із провідних методів оптимізації діалогу між державними структурами та суспільством, сприяючи залученню громадян до процесів управління. Впровадження електронних засобів комунікації, зокрема політичних інтернет-платформ, каналів інформування та інструментів електронного урядування, є ключовим елементом цієї стратегії.

Електронне урядування, яке базується на використанні інформаційних мереж, забезпечує оперативну взаємодію органів влади з громадянами, спрощує доступ до адміністративних послуг та інформації через Інтернет. Ця модель управління сприяє підвищенню якості та доступності державних послуг, відкриваючи нові можливості для громадської участі та покращення відносин між владою та громадянами[55].

Інноваційні заходи, що впроваджуються в рамках електронного урядування, спрямовані на розширення можливостей взаємодії та забезпечення високого рівня відкритості державних органів для суспільства. Ключовою метою таких ініціатив є поліпшення якості надання державних послуг та збільшення рівня задоволення громадян від взаємодії з виконавчою владою.

Активне впровадження інформаційних технологій у сферу державного управління демонструє зусилля до трансформації адміністративних процесів у напрямку "цифровізації". Пріоритетними завданнями є забезпечення прозорості управлінських рішень та активізація громадської участі через електронні платформи [55].

Розвиток інформаційних технологій відкриває нові перспективи для оновлення організаційних структур і управлінських процедур, акцентуючи на важливості інформування громадян про доступні технології та участь у рішеннях. Значна увага приділяється аналізу ключових факторів, що

вимагають адаптації управлінських підходів до змінюваних умов інформаційної та соціальної реальності, включаючи швидке розповсюдження комунікаційних технологій, динаміку мережевих спільнот, економічні зміни, пов'язані з новим поділом праці та вагою знань, а також демографічні трансформації, впливаючи на загальну стратегію управління державними справами [55].

Розвиток цифровізації відкриває нові горизонти для вдосконалення механізмів звернення громадян, що, в свою чергу, сприяє підвищенню ефективності та прозорості взаємодії між державою та суспільством. Цифрові технології надають можливість для більш оперативного збору, аналізу та реагування на звернення громадян, забезпечуючи при цьому ширший доступ та залучення широких верств населення до участі у державному управлінні та прийнятті рішень.

В Україні впровадження цифрових ініціатив, таких як портал державних послуг "Дія"[56], вже зараз демонструє значний потенціал для оптимізації процесів звернення громадян. Електронні платформи дозволяють подавати звернення онлайн, скорочуючи часові та адміністративні бар'єри. Автоматизація процесів розгляду звернень сприяє не лише підвищенню швидкості їх обробки, але й забезпечує більшу прозорість у відповідях від державних органів. Окрім того, аналіз великих обсягів даних з звернень громадян може слугувати основою для розробки та коригування державної політики, відповідаючи на актуальні потреби суспільства.

В Європейському Союзі цифровізація процесів звернення громадян також відіграє ключову роль у розвитку електронної демократії. Застосування цифрових платформ і інструментів, таких як електронні петиції, електронні консультації та використання соціальних мереж для залучення громадськості до дискусій і прийняття рішень, сприяє підвищенню участі громадян в управлінні суспільними справами на місцевому, національному та європейському рівнях. Це не тільки зміцнює зв'язок між

громадянами та владою, але й стимулює розвиток відкритих урядів, заснованих на принципах прозорості, відповідальності та співучасті.

Таким чином, розвиток цифровізації є важливим фактором у вдосконаленні механізмів звернення громадян, що сприяє не лише покращенню взаємодії між державою та громадянами, але й загалом стимулює розвиток демократичних процесів, підвищуючи якість та доступність публічних послуг.

Аналіз процедур звернення громадян є ключовим елементом для забезпечення ефективності та доступності механізмів участі громадян в управлінських процесах. В Україні конституційно закріплене право на звернення, що детально регулюється Законом "Про звернення громадян"[4], охоплює широкий спектр форм звернень – від письмових та усних до електронних, встановлюючи чіткі терміни для їх розгляду. Це забезпечує правову основу для гарантії відповідей від органів влади та можливості оскарження неправомірних рішень, що становить важливий аспект захисту прав громадян.

У рамках Європейського Союзу механізми подання звернень громадянами спираються на основоположні принципи, закріплені в Європейській хартії прав людини та інших нормативних документах, що створюють міцний фундамент для активної участі громадян у демократичних процесах. Дані регуляторні акти спрямовані на забезпечення громадянам широких можливостей щодо подання петицій, скарг та запитів, що є важливим елементом демократичного врядування та захисту прав і свобод населення.

Європейська платформа електронної демократії, як інноваційний інструмент, розширює можливості громадянської участі, надаючи доступ до цифрових інструментів для взаємодії з органами влади. Це сприяє підвищенню прозорості ухвалення рішень та зміцненню зв'язку між громадянами та їхніми представниками. Водночас, збільшення термінів розгляду звернень на рівні ЄС може відобразити вищу складність процедур

оцінки та обробки заяв, що вимагає детального аналізу та врахування багатогранних аспектів європейського законодавства.

В контексті розвитку європейської інтеграції та посилення демократичних процесів на континенті, інструменти громадянської участі відіграють ключову роль у формуванні відповідального та включеного суспільства. Активне використання механізмів звернення до органів ЄС, ефективна взаємодія з Європейським омбудсменом та участь у процесах електронної демократії не лише сприяють зміцненню правових засад Європейського Союзу, але й відкривають нові горизонти для розширення громадянського простору та поглиблення демократичної участі на європейському рівні.

Порівняння механізмів звернення громадян в Україні та ЄС відображено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Порівняння механізмів звернення громадян в Україні та ЄС

Характеристика	Україна	ЄС
Право на звернення	Гарантується Конституцією (ст. 40)	Гарантується Європейською хартією прав людини (ст. 10)
Законодавче регулювання	Закон України "Про звернення громадян"	Регламент Європейського парламенту та Ради (ЄС) № 2115/2005 [57]
Форми звернень	Письмові, усні, електронні	Письмові, усні, електронні (петиції, скарги, запитання)
Терміни розгляду	30 днів (письмові), 15 днів (усні)	6-8 тижнів
Контроль за розглядом	Здійснюється органами влади	Здійснюється омбудсменом
Впливовість	Обмежена, в основному використовується для	Більш висока, використовується для

	вирішення особистих проблем	вирішення як особистих, так і загальних проблем
--	-----------------------------	---

Аналіз порівняння механізмів звернення громадян в Україні та Європейському Союзі (ЄС) висвітлює ключові аспекти та відмінності у підходах до організації цього важливого інструменту демократії. Обидві юрисдикції гарантують право на звернення на вищому рівні: в Україні це закріплено в статті 40 Конституції України, тоді як в ЄС це право гарантується Європейською хартією прав людини (ст. 10), що підкреслює загальноприйнятту цінність права на звернення в європейських демократичних суспільствах.

Законодавче регулювання цього процесу в Україні забезпечується Законом "Про звернення громадян", який визначає процедури та вимоги до подання та розгляду звернень. Натомість у ЄС регламент Європейського парламенту та Ради (ЄС) № 2115/2005 встановлює аналогічні правила, проте з більш широким застосуванням на міжнародному рівні, що забезпечує єдині стандарти обробки звернень громадян усіх країн-членів.

Щодо форм звернень, обидві системи дозволяють письмові, усні та електронні форми звернень, але ЄС додатково акцентує на петиціях, скаргах та запитаннях як на специфічних типах звернень, що відображає більшу варіативність механізмів участі громадян.

Терміни розгляду звернень в Україні становлять 30 днів для письмових та 15 днів для усних звернень, що є досить оперативними термінами. У ЄС, терміни розгляду тривають від 6 до 8 тижнів, що може бути пов'язано з більшою складністю процедур та необхідністю координації між різними інституціями на міжнародному рівні.

Контроль за розглядом звернень в Україні здійснюється самими органами влади, тоді як у ЄС існує спеціалізована інституція – Європейський омбудсмен, що забезпечує незалежний нагляд та контроль за процесом.

Впливовість звернень громадян в Україні, на жаль, часто обмежена і переважно використовується для вирішення особистих проблем. В той час як

у ЄС звернення мають більшу впливовість і використовуються для вирішення як особистих, так і загальних проблем, що свідчить про більш розвинуту культуру діалогу між громадянами та органами влади.

Таким чином, аналіз механізмів звернення громадян в Україні та Європейському Союзі виявляє фундаментальну роль цих процесів у забезпеченні діалогу між державою та суспільством, а також у реалізації принципів демократії та правової держави. Закріплення права на звернення на конституційному рівні, як у Україні, так і в ЄС, свідчить про визнання його значущості як основоположного права громадян, що сприяє зміцненню довіри до державних інституцій та підвищенню прозорості управління.

Розгляд різних форм звернень, встановлення чітких термінів для їх обробки та забезпечення можливості оскарження рішень є критично важливими аспектами, які сприяють ефективності та доступності механізму звернення. Впровадження цифровізації та електронних платформ збільшує можливості для громадянської участі, роблячи процес звернення більш зручним і прозорим.

Однак існуючі виклики, зокрема необхідність удосконалення нормативно-правової бази, забезпечення ефективної взаємодії між різними рівнями влади та громадянами, а також подолання бар'єрів для активної участі громадськості у прийнятті рішень, вимагають уваги та вирішення. Позитивні зрушення, спричинені активізацією ролі громадянського суспільства та впровадженням новітніх технологій, свідчать про потенціал подальшого розвитку відносин між державою та громадянами.

У контексті євроінтеграції та глобальних тенденцій до демократизації управління, Україна та країни ЄС продовжують шукати шляхи оптимізації механізмів звернення громадян. Це передбачає не лише прийняття ефективних законодавчих актів, але й забезпечення їхнього виконання на практиці, з метою зміцнення довіри та відповідальності у відносинах між державою та суспільством. Важливим аспектом є також залучення міжнародного досвіду та адаптація кращих практик до національного

контексту, що сприятиме підвищенню ефективності діалогу між громадянами та владою, зміцненню демократичних інститутів та підвищенню якості державного управління.

2.2. Запровадження цифрових технологій впливу громадян

Технологічний фундамент моделі публічного адміністрування утверджується через розробку та застосування електронних платформ. Дані системи, які відзначаються відкритістю та технологічною нейтральністю, слугують інструментами для забезпечення умов безперешкодного обміну ресурсами між учасниками. Функціонал таких платформ охоплює розподіл контенту, формування аудиторії користувачів, методи доступу до контенту та взаємодію між користувачами. Інтеграція суспільством цифрових платформних технологій впливає на сфери внутрішньої та міжнародної політики, публічного адміністрування, економічні процеси, соціальні практики, освітній простір та національні цінності. Регулювання медіаконтенту на платформах впливає на механізми генерації знань, спонукає до активної участі користувачів у соціальних комунікаціях та формує специфічні типи громадського дискурсу. Така динаміка перетворює життєдіяльність суспільства на продукт проектування та регулювання цих платформ[58].

У контексті впровадження цифрових інновацій для зміцнення механізмів звернення громадян в Україні, значні зусилля спрямовано на розширення можливостей для активної участі громадян у процесах державного управління. Значущим кроком у цьому напрямку стало створення електронної платформи "Дія", яка надає доступ до широкого спектру державних послуг онлайн, зокрема реєстрацію звернень та скарг до органів влади. Платформа спрощує процес подання звернень, забезпечуючи громадянам зручний, швидкий та ефективний канал комунікації з державними інституціями.

Окрім "Дії", в Україні функціонують спеціалізовані портали та додатки, які дозволяють громадянам висловлювати свої пропозиції, ідеї та зауваження щодо покращення міського середовища, комунальних послуг, транспорту та інших аспектів життя громад. Використання цих цифрових інструментів стимулює громадську активність, дозволяючи громадянам не лише подавати звернення, але й слідкувати за процесом їх розгляду та виконання владою.

Розвиток електронного урядування в Україні, зокрема через інтеграцію цифрових платформ для звернень громадян, спрямований на підвищення рівня відповідальності, відкритості та прозорості діяльності органів влади (таб.2.2).

Таблиця 2.2.

Сучасні інструменти впливу громадян на державну політику

Вид	Характеристика
Електронні петиції	механізм, що дозволяє громадянам ініціювати розгляд певних питань на рівні місцевих органів влади або навіть Президента України. Для того, щоб петиція була розглянута, вона має зібрати певну кількість підписів протягом визначеного часу.
Портал державних послуг "Дія"	цифрова платформа, що надає громадянам доступ до широкого спектру державних послуг у електронному вигляді. Зокрема, через портал можливо подавати звернення до різних державних органів, отримувати важливу інформацію та вирішувати адміністративні питання онлайн.
Система електронних звернень до органів влади	дозволяє громадянам подавати звернення, скарги та пропозиції в електронній формі безпосередньо через веб-сайти відповідних державних установ. Це спрощує процедуру звернення, забезпечує збереження та облік усіх звернень.
Електронні консультації з громадськістю	ініціативи, що дозволяють громадянам брати участь у публічних обговореннях законопроектів та інших важливих документів. Через спеціальні платформи громадяни можуть висловлювати свої думки та пропозиції, що враховуються під час подальшої роботи над документами.
Використання соціальних мереж	багато державних установ та органів влади активно використовують соціальні мережі для комунікації з громадянами.

	Через офіційні сторінки можна подавати звернення, ставити запитання та отримувати актуальну інформацію.
--	---

Сьогодні, у сфері місцевого самоврядування актуальним є поглиблене дослідження моделей ефективної взаємодії з громадянським суспільством. Прогрес у цьому напрямку передбачає реалізацію інноваційних стратегій комунікації та контрольних механізмів щодо діяльності органів місцевої влади, націлених на забезпечення прозорості, оперативності та об'єктивності у владних інституціях. При цьому ключовою метою є забезпечення права громадян на активну участь у управлінні громадськими справами та реалізація принципу інформаційної відкритості, сприяючи тим самим підвищенню ефективності місцевого самоврядування.

Важливу роль у досягненні цих цілей відіграє застосування веб-сайтів місцевої влади, які стають ключовим інструментом для ефективізації управлінських процесів на локальному рівні. Використання цифрових платформ дозволяє здійснювати широкий спектр діяльності: від надання онлайн-послуг громадянам і бізнес-структурам до координації підготовки та обговорення управлінських рішень. Таким чином, електронний портал трансформується в дієвий механізм віртуального обслуговування, забезпечуючи зручний та ефективний доступ до адміністративних послуг в онлайн-форматі.

Інтеграція різноманітних електронних ресурсів органів місцевого самоврядування в єдиний інформаційний портал відкриває перед громадянством нові можливості для здійснення впливу на місцеве управління, забезпечуючи швидкий доступ до необхідної інформації та послуг. Така консолідація інформаційних ресурсів сприяє підвищенню прозорості діяльності місцевих органів влади, покращенню якості обслуговування громадян та зміцненню відкритості та доступності публічного управління.

Інтеграція електронних ресурсів місцевої влади в єдиний портал сприяє значному покращенню доступності та прозорості управлінських процесів. Це

забезпечує громадянам зручний доступ до необхідної інформації та послуг, підвищуючи ефективність взаємодії між владою та суспільством. (рис.2.2).

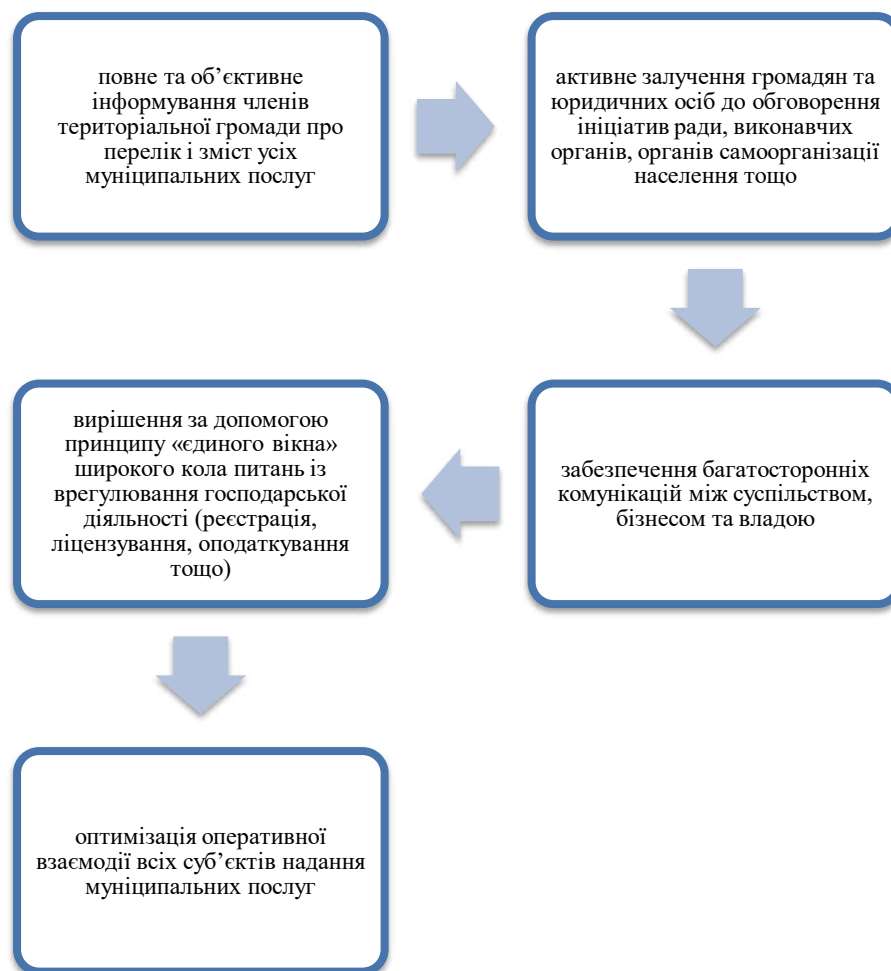


Рисунок 2.2. Переваги акумуляції різних електронних ресурсів органів місцевої влади у портал

Узгоджено із положеннями Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом, необхідність перетворення механізмів взаємодії держави з громадянами у віртуальний режим стає неодмінною. У цьому документі визначаються ключові аспекти взаємодії України та ЄС у впровадженні інформаційного суспільства, які ставлять під особливий нагляд важливість переходу до онлайн-формату. Окрім того, документ акцентує увагу на необхідності розробки та впровадження системи електронного урядування, що, фактично, визначається як саме цей віртуальний формат

взаємодії. Здійснення переходу до е-уряду не є лише формальним завданням, але і віддзеркалює об'єктивну необхідність сучасного часу[69].

На сучасному етапі розвитку інформаційних технологій в Україні спостерігається інтенсивна інтеграція цифрових рішень у сфері публічного адміністрування, що відображається у прагненні до створення єдиного електронного уряду. Концепція електронного урядування, описана А.В. Халецьким, передбачає реалізацію чотирьох ключових етапів, кожен з яких має стратегічне значення для покращення якості державних послуг та залучення громадян до участі у державному управлінні[70].

Перший етап означає створення єдиного інформаційного порталу, дезосереджені різноманітні інформаційні ресурси, доступні для громадян цілодобово.

Це відкриває нові можливості для ознайомлення з діяльністю державних органів, сприяючи підвищенню прозорості публічної влади [70].

На другому етапі забезпечується зворотний зв'язок, що надає громадянам можливість отримувати різні відповідки, інформацію, а також доступ до аналітичних матеріалів та новин. Важливим аспектом є спрощення процедур сплати податків, одержання ліцензій, реєстрації тощо через можливість заповнення електронних документів [70].

Третій етап включає налагодження взаємодії між представниками органів державного та місцевого самоврядування з громадянами в режимі реального часу. З'являються сервіси для оплати різноманітних послуг, що сприяє інтеграції державних та недержавних послуг у єдиному електронному просторі [70].

Четвертий етап передбачає трансформацію уряду через створення електронної інфраструктури державного управління, базованої на єдиних стандартах. Урядовий портал набуває статусу єдиного пункту доступу до всіх послуг, як для громадян, так і для бізнесу, забезпечуючи високу інтерактивність та залучення громадян до процесів державотворення та прийняття рішень [70].

Така модель електронного урядування відкриває широкі перспективи для оптимізації державного управління, підвищення якості наданих послуг та активізації участі громадян у процесах прийняття рішень. Впровадження цифрових технологій у публічне адміністрування стимулює розвиток відкритого уряду, базованого на принципах прозорості, доступності та взаємодії з громадськістю.

Концепція електронного уряду втілює комплексний підхід до управління державою, орієнтований на глибоку трансформацію інформаційного простору. Її реалізація сприяє змінам у нормативно-правовому полі, освітній галузі, розподілі компетенцій між державними органами та громадськістю, а також формуванні нових економічних парадигм. Значення електронного уряду для суспільства полягає у оновленні ціннісних орієнтирів і розширенні можливостей для громадянської участі у державному управлінні.

Еволюція електронного уряду до моделі "Уряд 2.0" відкриває перспективи для інтерактивної взаємодії між державою та суспільством. Новий підхід забезпечує участь громадян у створенні суспільних благ, розробці та реалізації державних рішень, що підвищує оперативність і об'єктивність управлінських процесів. Така трансформація сприяє залученню органів влади до системного інноваційного управління, вдосконаленню комунікаційного інтерфейсу та ефективній реалізації стратегічних цілей держави.

Завдяки існуванню веб-технологій 2.0, з'являються умови для активної участі користувачів у наповненні інформаційного простору, створенні нового контенту, громадському обговоренні та формуванні автономних джерел новин. Розрізняючи Gov. 1.0, що зосереджений на автоматизації існуючих управлінських процесів, Gov. 2.0 спрямований на переосмислення системи соціальних взаємодій та внутрішньої логіки функціонування державного апарату, що веде до інноваційних змін у взаємодії держави та громадян[71].

У країнах Європейського Союзу зафіксовано значний розвиток та утвердження концепції "розумного міста", що охоплює інноваційні методи управління міським середовищем з активізацією участі населення. Даний підхід забезпечує доступність широкого спектру послуг для мешканців, включаючи інструменти моніторингу та контролю над міськими процесами, доступ до інформації про міські фінанси, гранти та звернення громадян через централізовані служби екстреної допомоги та цифрові комунікації.

Експерти підкреслюють важливість базових інструментів, таких як електронні опитування та онлайн-звернення, які дозволяють зібрати та врахувати громадську думку при плануванні місцевого розвитку. Ключовою складовою "розумного міста" є застосування краудсорсингу, інноваційної моделі взаємодії між державними установами та користувачами послуг, що сприяє залученню населення до управління містом на всіх етапах розробки та реалізації рішень[72].

Краудсорсинг відкриває нові горизонти для зворотного зв'язку, залучаючи громадян до відповідальної участі в управлінні містом. Формування спеціалізованих груп з активних та досвідчених учасників, як-от аналітичні команди, дозволяє підвищити якість та ефективність впроваджених управлінських рішень [72].

Концепція електронного урядування, реалізована в Україні, представляє собою інтегрований підхід до вдосконалення механізмів взаємодії держави з громадянством, заснований на використанні інформаційно-комунікативних технологій. Значущим кроком у цьому напрямку стало введення електронних петицій, які відкрили нові можливості для колективного звернення громадян до ключових державних інституцій та органів місцевого самоврядування, що сприяло зниженню соціального напруження та відновленню діалогу між владою та населенням.

Електронні петиції, як інструмент комунікації з державою, надали громадянам України можливість активно впливати на вирішення суспільно значущих питань та звертати увагу місцевої влади на локальні проблеми,

пропонуючи конкретні шляхи їх вирішення. З іншого боку, необхідно зважати на ризики зловживань та маніпуляцій з електронними петиціями, що вимагає вдосконалення механізмів їх подання та розгляду з метою забезпечення об'єктивності та прозорості процесу.

В рамках розвитку електронного урядування в Україні значну увагу приділено створенню зручної та ефективної інтерактивної платформи для взаємодії громадян з органами державної влади. Це включає розвиток "координаційної хмари" як спеціалізованого інструменту для цілодобової взаємодії, що об'єднує адміністративні ресурси та надає громадянам можливість безпосередньої участі в управлінні державними справами.

Розвиток електронного урядування в Україні спостерігається на різних рівнях, від місцевих до національних, з активним використанням електронних петицій, онлайн-адміністрування послуг, електронних приймалень та проведенням опитувань. Ефективність впровадження інструментів електронної демократії вимірюється через здатність міст використовувати ці інструменти для забезпечення відкритості, доступності та відповідальності органів влади перед громадянами.

Отже, запровадження системи е-урядування в Україні є важливим та необхідним аспектом розвитку інституту звернення громадян. Однак для подолання відомчих підходів, дублювання інформації та інших перешкод на шляху реалізації адміністративної реформи та трансформацій у діяльності органів влади та самоврядування, необхідно врахувати та вирішити проблеми, що виникають у сучасній системі управління. Зокрема, важливими завданнями є встановлення єдиних стандартів та забезпечення сумісності ресурсів, уникнення дублювання та спрощення доступу. Впровадження е-урядування в Україні може безпосередньо змінити природу влади, забезпечити її більшу прозорість та підконтрольність громадськості, а також створити умови для нормального розвитку суспільства та своєчасного ухвалення поточних управлінських рішень.

Недивлячись на очікувані позитивні результати використання електронних технологій для управління та покращення діяльності державних органів, цей напрям залишається ще не повній мірі висвітленим, і науковцям та практикам слід робити більше зусиль та подолати перешкоди, такі як недостатня нормативно-правова база, низький рівень інформаційно-комунікаційної інфраструктури, обмежений рівень фінансування та неефективне використання ресурсів, низька інформатизація, і недостатня інформаційна грамотність серед державних службовців та громадян загалом.

Важливою особливістю модернізації механізму звернення громадян в Україні, у контексті її інтеграції до європейського співтовариства, є індивідуалізація діалогу. Це визначається незавершеністю процесів політичної структуризації суспільства та потребою в посиленні відкритості та прозорості в ухваленні та реалізації державно-управлінських рішень. Сучасна правова неврегульованість у сфері звернень громадян свідчить про необхідність системного вдосконалення інституційно-функціональної організації влади.

Такий підхід до модернізації механізму звернення громадян сприяє визначенню перспектив та вирішенню недоліків, що існують у сфері взаємодії громадян та органів влади. Відмічається, що індивідуалізація діалогу є критично важливим фактором у формуванні ефективної та прозорої системи управління, особливо на шляху вдосконалення вітчизняного механізму звернення громадян у контексті надбання європейського досвіду та стандартів.

Однак реалізація цього інструменту стикається із викликами. Необхідність створення ефективного правового регулювання, яке б визначало порядок подання, розгляду та виконання електронних петицій, належить до основних завдань. Також важливо враховувати необхідність

підвищення рівня комп'ютерної грамотності серед громадян та забезпечення їхнього рівного доступу до електронних ресурсів.

Загальна допомога у вирішенні цих проблем може бути досягнута за умови розроблення та впровадження ефективного законодавства, проведення інформаційних кампаній для підвищення комп'ютерної грамотності та забезпечення усіх громадян доступом до електронних ресурсів. Однак з урахуванням вже досягнутого прогресу, важливо продовжувати розвивати та вдосконалювати електронні інструменти управління для забезпечення їхньої максимальної ефективності в інтересах громадян та демократичного розвитку країни.

Запровадження електронних петицій у контексті воєнного стану має свою актуальність та, одночасно, може виявитися не настільки ефективним через ряд чинників.

В умовах воєнного стану електронні петиції можуть слугувати ефективним інструментом для вирішення нагальних проблем, які стають актуальними в умовах конфлікту. Громадяни можуть використовувати цей механізм для звертання до владних органів із проханнями про допомогу в евакуації, постачанні продовольства, медикаментів та відновленні інфраструктури.

У контексті воєнних дій, існують певні обмеження, які вносять корективи у процес використання електронних петицій як засобу громадського впливу на державну політику. Зміщення населення, викликане конфліктними умовами, ускладнює можливість громадян активно брати участь у цифровій демократії через труднощі доступу до Інтернету та необхідних ресурсів для підписання та ініціювання електронних петицій. Також, значне навантаження на державні структури, що зосереджені на реагуванні на воєнні потреби та відновленні, може призвести до затримок у обробці та розгляді таких звернень.

Водночас, воєнний стан вимагає адаптації існуючих механізмів громадського впливу та пошуку нових підходів для забезпечення

громадянської участі та зв'язку з владними інституціями. Розвиток технологій та забезпечення доступу до інформаційних ресурсів, навіть у мобільних та тимчасових умовах, стає ключовим завданням для підтримки демократичних процесів. Оптимізація систем електронних петицій, з урахуванням викликів, що виникають внаслідок воєнних дій, включаючи впровадження спрощених процедур підписання та гнучких термінів розгляду, може сприяти зміцненню зв'язку між громадянами та владою, а також забезпечити врахування громадської думки навіть у надзвичайних умовах.

З метою оптимізації ефективності електронних петицій у ситуаціях воєнного стану рекомендується прийняти такі заходи (рис.2.3):



Рисунок 2.3. Шляхи оптимізації електронних петицій в умовах воєнного стану

Отже, враховуючи вищезазначені заходи, електронні петиції можуть стати ефективним інструментом для вирішення питань, що виникають в умовах воєнного стану, сприяючи активній участі громадян у вирішенні нагальних суспільних проблем.

Таким чином, запровадження цифрових технологій впливу громадян в Україні відкриває нові перспективи для розвитку демократичних процесів та підвищення ефективності публічного управління. Інтеграція електронних платформ і систем, таких як "Дія", електронні петиції та інші цифрові інструменти, надає громадянам засоби для активної участі в управлінні державними справами, забезпечуючи відкритий та прозорий діалог між суспільством та владою. Водночас, розвиток електронного урядування сприяє оптимізації адміністративних процесів, підвищенню якості надання публічних послуг та формуванню відкритого інформаційного простору для громадян.

Реалізація вказаних ініціатив вимагає від держави не лише технічної підготовки та інвестицій в ІТ-інфраструктуру, але й розвитку нормативно-правової бази, що регулює цифрову взаємодію, а також забезпечення захисту даних та приватності користувачів. Важливим є також залучення громадян до процесу розробки та впровадження цифрових ініціатив, що забезпечить їхню відповідність реальним потребам суспільства та підвищить довіру до електронного урядування.

Отже, подальший розвиток електронного урядування та цифрових технологій впливу громадян у державному управлінні становить ключовий елемент модернізації публічного адміністрування в Україні, спрямований на підвищення його відкритості, доступності та ефективності. Це вимагає комплексного підходу, що включає технологічне оновлення, правову підтримку, освітні ініціативи та активну участь громадянського суспільства в процесі реформ. Втілення цих напрямків дозволить Україні ефективно використовувати потенціал цифровізації для зміцнення демократії та розвитку країни.

РОЗДІЛ 3. ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕХАНІЗМУ ВПЛИВУ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ (ДОСВІД ЄС)

3.1. Зміни законодавства України та адаптація до норм ЄС

На сучасному етапі розвитку, прагнучи зберегти свою незалежність та унікальність, Україна обрала стратегію демократизації правової системи, орієнтуючись на європейські соціальні цінності як на зразок для наслідування. У цьому контексті, державна політика України демонструє зорієнтованість на європейський вектор розвитку, активно включаючись у різноманітні процеси євроінтеграції.

Беззаперечно, реалізація стратегічного курсу на інтеграцію України до європейського політичного, економічного та правового простору[73] та створення передумов для набуття Україною членства у Європейському Союзі досить ефективно сприяють утвердженню України як впливової європейської держави. Адже з усіх можливих альтернатив євроінтеграційний курс дає змогу не тільки вирішити проблеми внутрішнього розвитку, а й розширити та поглибити міждержавне спілкування, досить ефективно лобіювати національні інтереси на міжнародній арені.

У контексті процесів європейської інтеграції та впровадження різноманітних проектів інституційної розбудови, Україні доводиться стикатися з обширним спектром завдань та зобов'язань, щовимагають не лише вирішення, а й відповідального виконання. У контексті підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом та інших важливих документів, визначення пріоритетів включає себе забезпечення верховенства права, укріплення інститутів на всіх рівнях управління, та розвиток електронного урядування відповідно до європейських стандартів.

Паралельно, результати оцінки системи державного управління в Україні, проведеної програмою SIGMA, виявили, що рівень розвитку даної сфери не відповідає вимогам держав-членів Європейського Союзу. Експерти визначають проблеми в якості адміністративного законодавства, його складності, суперечливості та нечіткості. Також, вони вказують на правову невизначеність у процесі прийняття адміністративних рішень, обумовлену відсутністю загального закону про адміністративні процедури. Багато експертів зауважують, що вітчизняне адміністративне законодавство не забезпечує додержання принципу верховенства права, не сприяє підзвітності держави у забезпеченні прав громадян та вираженні поваги до них.

Аналіз сталих наукових доробок дозволяє стверджувати, що на теперішній час модернізація сфери публічного адміністрування потребує комплексного підходу не тільки еволюціонування у напрямі розроблення досконалого за європейськими мірками законодавства, а й створення сприятливих умов для реалізації прогресивних законодавчих положень на практиці [73].

Показово, що у межах глобалізаційних та інтеграційних процесів правові системи багатьох країн світу зазнають змін, доповнень та зближення шляхом апроксимації. Україна не стала виключенням з правил. При цьому, задекларувавши курс демократичної розбудови суспільства та держави та ставши учасником багатьох євроінтеграційних процесів, Україна проявила надзвичайно високий рівень державної свідомості та готовності до кращих, позитивних змін на шляху до становлення як сучасної європейської країни, визнавши необхідність проведення адміністративної реформи.

Беззаперечно, адаптація національного законодавства у загальнодержавному масштабі потребує послідовного удосконалення останнього у пріоритетних сферах. При цьому, виникає необхідність дослідження окремих напрямів діяльності публічної адміністрації з точки

зору порівняльно-правового аналізу законодавчого регулювання в Україні з *acquis communautaire* [74].

Не можна не сказати, що *acquis communautaire* є достатньо динамічним явищем, яке постійно охоплюється новими сферами (обсяг *acquis* оцінюють приблизно в 97 тисяч сторінок Офіційного вісника Європейських Співтовариств (Official Journal) або близько 20 тисяч актів). При цьому, на жаль, в офіційних документах інститутів ЄС, враховуючи досить широкий спектр принципів, концепцій, доктрин та понять, які складають основу *acquis communautaire*, в повному обсязі не розкривається обсяг та зміст *acquis communautaire*, а в наукових працях зарубіжних та вітчизняних науковців поняття «*acquis communautaire*» має дещо узагальнений вигляд. Наприклад, словник понять і термінів у сфері європейської інтеграції, який знаходиться на офіційному сайті ЄС, визначає «*acquis communautaire*» як «сукупність загальних прав і обов'язків, дотримання яких об'єднує країни-члени ЄС».

Наближення законодавчої бази України до принципів та загального правового масиву Європейського Союзу (ЄС) представляє собою процес, який триває вже понад два десятиліття. Відповідно до статті 51 (1) Угоди про партнерство і співробітництво між Європейськими Співтовариствами, їхніми державами-членами та Україною, підписаної у 1994 році, акцентується необхідність поступового зближення українського законодавства із законодавством ЄС та закріплюється зобов'язання України привести своє законодавство у відповідність до норм Співтовариства. Таким чином, Україна взяла на себе курс на євроінтеграційне зближення своїх правових норм, продовжуючи дотримуватися цієї тенденції до сьогодення. Основну увагу в процесі наближення нормативної бази до *acquis communautaire* необхідно зосередити на сфері публічного управління.

Важливим аспектом євроінтеграційних зусиль України є не лише реформування законодавства відповідно до норм ЄС, але й імплементація європейських регламентів та директив, особливо тих, що є найновішими та найбільш необхідними. Ефективна реалізація положень директив в

українському правовому полі залежить від точності перекладу термінології європейського законодавства або від знаходження адекватних відповідників у випадку відсутності відповідних термінів українською мовою.

Законодавство Європейського Союзу не містить безпосередньої вимоги до європеїзації сектора публічного адміністрування, проте взаємодії між публічною адміністрацією та фізичними та юридичними особами залишаються у фокусі уваги європейських інституцій. Такий інтерес обумовлений потребою створення умов для комфортної та ефективної взаємодії між державами-членами ЄС. Для реалізації спільної політики необхідно мати публічну адміністрацію, здатну забезпечити виконання зобов'язань, взятих на себе в результаті спільних домовленостей, які передбачають єдині стандарти у ЄС.

Інші принципи, які є частиною європейської концепції належного урядування, можуть вважатися похідними, оскільки деталізують зміст основних принципів. З урахуванням ключових висновків та рекомендацій програми SIGMA щодо удосконалення державного управління в Україні, доцільно використовувати зазначені принципи як базові критерії оцінки якості національного законодавства, пов'язаного із зверненнями громадян.

Принцип відкритості включає право на доступ до інформації, що прямо закріплене у Хартії основних прав Європейського Союзу, а процедурні аспекти його реалізації регламентовані Європейським кодексом належної адміністративної поведінки. Постанова Європейської комісії, Європейського Парламенту та Ради від 30.05.2001 р. № 1049/2001 «Про доступ громадськості до документів Європейського Парламенту, Ради та Комісії» підкреслює, що відкритість сприяє активнішій участі громадян у підготовці рішень, зміцненню демократії та повазі до фундаментальних прав [76].

Необхідно аналізувати основні законодавчі акти України, що стосуються звернень громадян, з позицій принципу відкритості, оскільки будь-яке звернення є формою передачі інформації. Право на звернення до

публічної адміністрації безпосередньо пов'язане з реалізацією права на інформацію.

У рамках національних особливостей варто наголосити на положеннях Закону України «Про доступ до публічної інформації», згідно з якими публічна інформація визначається як дані, отримані чи створені органами державної влади під час виконання покладених на них обов'язків за законом, або які перебувають у володінні цих органів чи інших розпорядників публічної інформації. Переважно, така інформація є відкритою, окрім ситуацій, що обмежені законодавством. Інформація з обмеженим доступом охоплює дані конфіденційного характеру, таємну інформацію та службові дані.

Конфіденційність інформації регламентується на основі рішення фізичної чи юридичної особи, крім органів державної влади, і передбачає можливість її розповсюдження за умовами, визначеними власником. Таємна інформація включає дані, чиє розголошення може зашкодити особі, суспільству чи державі, включно з державною, професійною, банківською, розвідувальною таємницею, таємницею досудового розслідування. Службова інформація може містити дані, що належать до внутрішньої документації органів влади, пов'язані з внутрішньою кореспонденцією, доповідними записками, рекомендаціями, що стосуються діяльності чи контрольних функцій установи.

Українське законодавство наразі не передбачає вичерпного переліку категорій інформації з обмеженим доступом, визначаючи лише ті категорії, до яких доступ не може бути обмежений. Це включає інформацію про стан довкілля, якість продуктів харчування, дані про аварії, катастрофи, небезпечні явища, стан здоров'я населення, освіту, культуру, факти порушення прав людини та інформацію про діяльність державних та комунальних підприємств, у статутному капіталі яких держава або територіальна громада має переважну частку [78].

Обмеження доступу до інформації здійснюється згідно із законом, коли дотримуються визначені вимоги: захист національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, охорона здоров'я населення, захист репутації або прав осіб, запобігання розголошенню конфіденційно отриманої інформації, підтримання авторитету і неупередженості судочинства. При цьому істотна шкода від розголошення має перевищувати суспільний інтерес в отриманні такої інформації.

Проте, відсутність чіткого законодавчого регулювання щодо віднесення відомостей до категорії інформації з обмеженим доступом, а також недостатня відкритість органів публічної адміністрації у розповсюдженні інформації, включаючи її публікацію в інтернеті, призводить до порушень положень Закону «Про доступ до публічної інформації». Проблеми нормативної невизначеності та декларативність законодавчих положень ускладнюють реалізацію права на доступ до публічної інформації. Необхідність бути інформованим про наявність запитуваних даних у конкретного розпорядника інформації виявляє непрозорість діяльності органів публічної адміністрації та існування умов для зловживань при прийнятті адміністративних рішень.

Таким чином, зміни законодавства України та його адаптація до норм Європейського Союзу відображають стратегічний напрямок країни на шляху до інтеграції в європейське правове поле. Цей процес, який розпочався ще з підписання Угоди про партнерство і співробітництво, продовжує набирати обертів, враховуючи глобалізаційні виклики та необхідність відповідати сучасним стандартам управління, прав людини та демократичних цінностей. Реформування публічної адміністрації, а також приведення національного законодавства у відповідність до *acquis communautaire*, є ключовими елементами цієї інтеграції. Забезпечення прозорості, відкритості, доступу до публічної інформації та залучення громадськості до процесу прийняття рішень стає не тільки вимогою ЄС, але й внутрішньою потребою розвитку українського суспільства.

Важливим аспектом є нормативне врегулювання доступу до інформації, яке має бути відповідальним і збалансованим, з одного боку, забезпечуючи право громадян на інформацію, а з іншого - захищаючи інтереси національної безпеки та приватності. Як показує досвід європейських країн, таке врегулювання потребує чіткого визначення категорій інформації з обмеженим доступом та забезпечення механізмів контролю за дотриманням правил доступу.

Завершення процесу адаптації законодавства до стандартів ЄС потребує систематичного підходу, включаючи оцінку впроваджених змін, моніторинг їх ефективності та внесення корективів згідно з отриманими результатами. Тільки комплексне та відповідальне ставлення до процесу інтеграції дозволить Україні досягти значних успіхів на шляху до європейської інтеграції, зміцнення демократії та побудови справедливого суспільства.

3.2. Петиція як форма впливу у механізмі дотримання демократії

Петиція - це колективне звернення громадян до органів влади з проханням про вирішення певного питання[80].

Форми впливу петиції в механізмі впливу на державну політику та дотримання демократії відображено на рис.3.1.

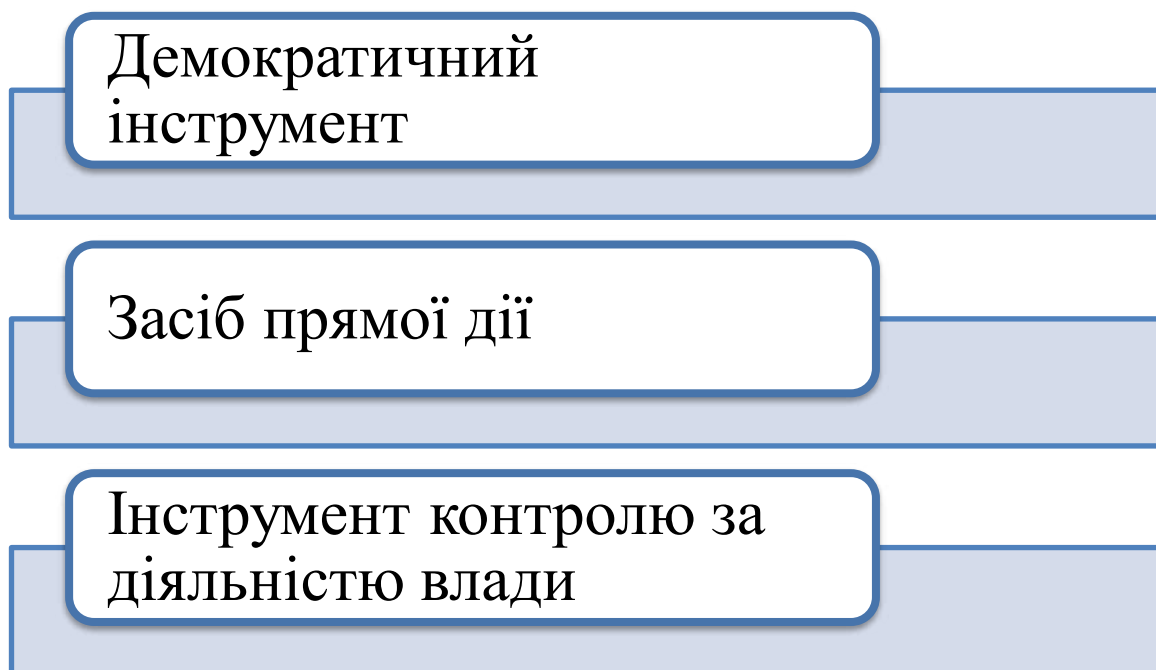


Рисунок 3.1. Петиція як форма впливу

Петиція виступає значущим демократичним інструментом, надаючи громадянам право ефективно впливати на процес прийняття рішень, сприяючи тим самим підвищенню рівня партиципативної демократії. Використання петицій як засобу прямої дії дозволяє громадянам оминати посередницькі ланки, такі як депутати та політичні партії, дозволяючи звертатися безпосередньо до органів влади. Це сприяє створенню більш прозорого та ефективного механізму комунікації між населенням та державою, де кожен громадянин має можливість бути почутим без необхідності втручання третіх сторін.

Як інструмент контролю за діяльністю влади, петиції надають громадянам унікальну можливість вимагати від державних інститутів вирішення актуальних проблем та звітувати про виконану роботу. Через подання петицій громадськість може вказувати на недоліки у роботі влади, ініціювати зміни або вносити пропозиції щодо покращення існуючих законів та політик. Це не лише сприяє зміцненню відповідальності та прозорості державного управління, але й залучає громадян до активної участі у формуванні державної політики.

Така модель взаємодії між населенням та владою відіграє важливу роль у розвитку демократичних процесів, оскільки забезпечує зворотний зв'язок та дозволяє враховувати інтереси широких верств населення при прийнятті управлінських рішень. В результаті, петиції як формі впливу на державне управління стають ефективним механізмом реалізації громадянських прав та свобод, а також важливим чинником підтримки діалогу між громадянами та владою в умовах розвинутої демократії.

Використання петицій відзначається доступністю як простого та зрозумілого інструменту, доступного для будь-якого громадянина, що сприяє залученню широких верств населення до процесу вирішення суспільних питань. Дана форма впливу на владу може стати причиною реальних змін у політиці та практиці, що свідчить про її ефективність. Петиції також слугують механізмом гласності, привертаючи увагу громадськості до актуальних проблем, тим самим підвищуючи обізнаність суспільства та сприяючи обговоренню важливих питань.

Петиції поділяються за тематикою на економічні, соціальні, політичні, екологічні та інші, в залежності від предмета звернення. За формою розрізняють паперові та електронні петиції, що забезпечує зручність у виборі способу подання. За адресатом відрізняють місцеві, національні та міжнародні петиції, що дозволяє звертатися як до органів місцевого самоврядування, так і до вищих державних інституцій або міжнародних організацій.

Для подання петиції необхідно визначити адресата звернення, чітко сформулювати текст петиції, зібрати необхідну кількість підписів відповідно до встановлених вимог та подати петицію обраному адресату. Процес подання може бути реалізований через різноманітні платформи, включаючи офіційні сайти Президента України, Верховної Ради України, сайти місцевих органів влади, а також через спеціалізовані онлайн-платформи, що розширює можливості для зручного та швидкого подання петицій.

Таким чином, петиції є важливим інструментом демократичної участі громадян у процесі управління державою, дозволяючи висловлювати свою думку, пропонувати зміни та контролювати діяльність влади. Отже, активне використання петицій сприяє розвитку цивільного суспільства, зміцненню демократичних інститутів та підвищенню ефективності публічного управління.

Забезпечення реального доступу до інформації виступає як ключова складова демократичних відносин між державою, суспільством та громадянами, виконуючи роль запоруки активної участі приватних осіб у процесі прийняття рішень органами виконавчої влади та місцевого самоврядування. Саме тому орієнтація на максимальну відкритість і прозорість вважається загальноприйнятою тенденцією у функціонуванні розвинутих європейських держав. Принцип участі передбачає залучення громадян до всього процесу прийняття рішень, від початкового етапу розробки до кінцевої стадії імплементації, що несе за собою зростання відповідальності як для громадян, так і для владних структур.

Звернення громадян до органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських об'єднань, підприємств, установ та організацій, незалежно від форм власності, а також до засобів масової інформації та їхніх службових та посадових осіб, розглядається як вираз активної громадської позиції. Подання зауважень, пропозицій, заяв або клопотань, що стосуються реалізації громадянських, політичних, соціальних, економічних, культурних прав і законних інтересів, а також скарг на їх порушення, відображає активну участь громадян у управлінні, захисті прав та інтересів у різних сферах.

За положеннями статті 8 Рекомендацій Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам про належну адміністрацію, принцип участі означає право громадян бути вислуханими під час адміністративної процедури, що передбачає можливість подання фактів, аргументів та, за наявності, доказів. Принцип застосовується до адміністративних актів, які

потенційно можуть негативно вплинути на права, свободи або інтереси осіб[80].

Відповідно до статті 18 Закону України "Про звернення громадян"[4], громадяни України мають право на активну участь у процесі перевірки своїх заяв та скарг. Це право включає можливість особистого представлення аргументів, ознайомлення з матеріалами перевірки, подання додаткових документів, присутність під час розгляду звернень, користування послугами юридичних представників та отримання письмової відповіді про результати розгляду. Крім того, громадяни мають право вимагати дотримання конфіденційності у процесі розгляду звернень та відшкодування збитків у разі порушення встановленого порядку.

Аналіз практики правозастосування в Україні показує, що інформація про категорії та кількість осіб, які скористалися своїм правом на звернення, рідко стає предметом узагальнення та аналізу з боку органів виконавчої влади та місцевого самоврядування. Це свідчить про відсутність адекватного контролю за реалізацією цього права з боку держави. Часто громадянам замість реальної участі в адміністративній процедурі пропонується лише формальна можливість звернення до посадових осіб під час особистих прийомів, що не сприяє вирішенню їхніх проблем. Така ситуація не сприяє ефективному діалогу між заявниками та органами влади, що ставить під сумнів ефективність існуючого правового механізму.

Принцип відповідальності, який детально описаний у Білій книзі Європейського урядування, вимагає від усіх структур Європейського Союзу гарантування прозорості та обґрунтування своєї діяльності перед громадянством континенту. Зазначений підхід передбачає розробку та впровадження комплексної системи взаємодії та контролю, в рамках якої кожен орган публічного управління зобов'язаний відповідати за прийняті рішення та власну діяльність. Така система передбачає не лише формалізацію відносин між громадянами та державними органами, але й впровадження дієвих інструментів, які забезпечують персональну відповідальність за

порушення правил та норм, закріплених у законодавстві, пов'язаних із зверненнями громадян[81].

На сьогодні в Україні спостерігається відсутність чіткого процедурного поля для взаємодії між адміністративними органами та заявниками. Водночас, європейські країни приділяють значну увагу систематизації, стандартизації та уніфікації правил вирішення справ за зверненнями громадян. Європейський досвід показує необхідність впорядкування процедур управлінської діяльності та впровадження кодифікованих актів, присвячених адміністративним процедурам. В Україні важливим кроком стане розроблення та прийняття Адміністративно-процедурного кодексу, що сприятиме уніфікації практики розгляду звернень і забезпеченню чіткого врегулювання взаємодії між громадянами та органами державної влади.

Механізм персональної відповідальності в європейській практиці ґрунтується на презумпції вини публічної адміністрації та передбачає відшкодування шкоди, заподіяної правам та законним інтересам осіб. Такий підхід спрямований на усунення порушень та запобігання їх виникненню, а не на покарання порушників. Україні потрібно працювати над впровадженням аналогічних принципів, що вимагатиме вдосконалення нормативно-правової бази та реформування практики взаємодії органів влади з громадянами.

В Україні європейські спостерігачі акцентують увагу на недостатній ефективності механізму юридичної відповідальності публічної адміністрації, що вказує на фактичну безкарність посадовців. Така ситуація зумовлена низькою якістю юридичної техніки, адміністративного законодавства, відсутністю об'єктивної оцінки роботи державних службовців та розмитістю персональної відповідальності за помилки в роботі або скоєні посадові злочини.

Закони України «Про державну службу»[81], «Про службу в органах місцевого самоврядування» [82], «Про звернення громадян» [4], «Про доступ до публічної інформації» [78] передбачають, що посадові особи органів

публічної адміністрації притягаються до дисциплінарної, цивільної, адміністративної, кримінальної відповідальності.

Проте, вказані законодавчі акти не включають специфічних санкцій для протиправних дій у контексті звернень громадян, виявляючи себе через відсилання до інших документів, а також через свою декларативність та недостатню точність у регулюванні аспектів юридичної відповідальності за порушення норм, встановлених українським законодавством стосовно звернень громадян. Стосовно дисциплінарної відповідальності, стаття 24 Закону України «Про звернення громадян» не висвітлює положення, які б регламентували дисциплінарну відповідальність за порушення вимог даного законодавства. Індивід, що ухвалив неправомірне рішення щодо звернення громадянина, може бути притягнутим до дисциплінарної відповідальності відповідно до положень Кодексу законів про працю України та дисциплінарних заходів, передбачених Законом України «Про державну службу». Турботу викликає адміністративна відповідальність посадових осіб за порушення Закону України «Про звернення громадян» через її недостатню нормативну визначеність.

Як бачимо, петиція як форма впливу громадян на державну владу в контексті демократії відіграє важливу роль у забезпеченні прямого діалогу між суспільством та органами влади. Використовуючи SWOT-аналіз, можна систематизувати сильні та слабкі сторони, можливості та загрози, пов'язані з використанням петицій як механізму впливу на державну владу (таб.3.1).

Таблиця 3.1.

SWOT-аналіз впливу громадян на державну владу через петиції

Сильні сторони	Слабкі сторони
Зростає кількість громадян, які використовують петиції для впливу на державну владу.	Не всі петиції отримують належну відповідь або результат.
Петиції - це простий і доступний інструмент для будь-якого громадянина.	Іноді петиції розглядаються формально, без реального врахування думки громадян.
Петиції можуть призвести до реальних змін у	Можливі випадки використання петицій з

політиці та практиці. Петиції привертають увагу громадськості до актуальних проблем.	маніпулятивною метою. Деякі громадяни не вірять в ефективність петицій через недовіру до влади.
Можливості	Загрози
Впровадження нових онлайн-платформ для петицій та покращення механізмів їх розгляду. Інформування громадян про можливості використання петицій та навчання їх ефективного складання та просуванню петицій. Забезпечення відкритого та доступного процесу розгляду петицій з оприлюдненням результатів. Налагодження конструктивного діалогу між громадянами та владою для спільного вирішення актуальних проблем.	Обмеження деяких демократичних прав та свобод може ускладнити використання петицій. Розповсюдження неправдивої інформації може ввести в оману громадян та знизити ефективність петицій. Низький рівень довіри до влади та відчуття безвиході може знизити активність громадян у використанні петицій

Отже, SWOT-аналіз впливу громадян на державну владу через механізм петицій в Україні виявляє комплексний погляд на цей інструмент як на значущий елемент демократичної взаємодії. З одного боку, зростання активності громадян, які вдаються до петицій, свідчить про підвищення участі населення в процесах управління та прийняття рішень. Простота та доступність петиційного механізму, його потенціал ініціювати зміни в політиці та практиці, а також здатність привертати увагу до важливих суспільних проблем виступають як сильні сторони цієї форми громадської активності.

Водночас, слабкі сторони, такі як недостатня відповідальність органів влади перед громадянами, формальний підхід до розгляду петицій та потенціал для маніпуляцій, вказують на проблеми в реалізації цього демократичного інструменту. Недовіра до влади та сумніви в ефективності петицій як інструменту впливу можуть знижувати мотивацію громадян до їх активного використання.

Можливості, які відкриваються завдяки розвитку цифрових технологій та впровадженню нових платформ для подання петицій, можуть сприяти

поліпшенню механізмів їх розгляду та забезпеченню більшої відкритості та доступності процесу. Інформування та освіта громадян щодо можливостей та ефективного використання петицій, а також налагодження конструктивного діалогу між громадянами та владою можуть сприяти зміцненню демократичних процесів в країні.

Проте, існуючі загрози, зокрема обмеження демократичних прав і свобод в умовах воєнного стану, ризик розповсюдження неправдивої інформації та низький рівень довіри до органів влади, можуть ускладнювати використання петицій як ефективного інструменту громадського впливу.

Отже, петиції залишаються важливим інструментом демократичної участі громадян у процесах управління та прийняття рішень. Адекватне реагування влади на звернення громадян, підвищення прозорості та відповідальності органів влади, а також активізація громадської участі можуть сприяти зміцненню демократичних інститутів та підвищенню ефективності публічного управління в Україні.

Таким чином, комплексний аналіз механізму петицій як форми впливу громадян на державну владу в Україні відкриває значний потенціал для зміцнення демократичних інститутів та розвитку партиципативної демократії. Петиції, визнані як важливий інструмент громадянської участі, сприяють безпосередньому діалогу між суспільством та органами влади, забезпечуючи громадянам можливість впливати на ухвалення рішень та контролювати їх виконання. Втім, аналіз виявляє ряд проблем та викликів, що потребують уваги та вирішення для підвищення ефективності та доступності даного механізму.

З одного боку, наявність активної участі громадян у використанні петицій, розширення можливостей цифрових технологій та онлайн-платформ відкривають шляхи для поліпшення взаємодії між населенням та державою, сприяючи транспарентності та відкритості управлінських процесів. Водночас, існуючі слабкі сторони, зокрема недостатній рівень відповідальності перед громадянами, формальний підхід до розгляду петицій,

а також обмеження пов'язані з воєнним станом, вказують на необхідність подальшого вдосконалення законодавчої бази та процедур.

Вирішення зазначених проблем вимагає комплексного підходу, що включає реформування нормативно-правового поля, забезпечення ефективності механізмів контролю та відповідальності державних органів, розвиток інфраструктури для зручного подання та розгляду петицій, а також активізацію освітніх та інформаційних кампаній серед населення щодо можливостей та правил використання цього інструменту.

Залучення міжнародного досвіду, адаптація сучасних практик залучення громадян до управлінських процесів, впровадження інноваційних рішень для підвищення відкритості та доступності петицій можуть значно збільшити їх ефективність як інструменту громадянської участі.

У контексті воєнного стану та інших викликів, що стоять перед Україною, особливо актуальним є забезпечення балансу між зміцненням національної безпеки та збереженням демократичних свобод та прав громадян. В цьому аспекті петиції можуть відігравати ключову роль у забезпеченні громадського контролю за діями влади, сприянні діалогу та взаєморозумінню між різними верствами суспільства та органами влади.

Отже, петиції як механізм впливу громадян на державну владу мають великий потенціал для розвитку демократії в Україні. Ефективне використання цього інструменту може сприяти підвищенню відповідальності та прозорості державного управління, зміцненню громадянського суспільства та забезпеченню активної участі громадян у процесах прийняття рішень.

3.3. Шляхи та перспективи вдосконалення інструментів впливу громадян на державну політику

У процесі сучасного демократичного розвитку в Україні виникає нагальна потреба у постійному вдосконаленні механізмів громадської участі та впливу на державну політику. Залучення громадян до управління державою через ефективні інструменти впливу на державну політику сприяє

зміцненню демократії, забезпечує реальну участь населення у формуванні державної агенди та контролі за діями влади. Підвищення відповідальності влади перед громадянами через забезпечення відкритості та доступності інформації про діяльність державних органів стає ключовим елементом відповідального управління, збільшує прозорість прийнятих рішень на всіх рівнях.

Розвиток інструментів громадського впливу є відповіддю на сучасні соціально-економічні та політичні виклики, вимагаючи від держави швидкої та адаптивної реакції. Вдосконалені механізми громадської участі дозволяють владі оперативно отримувати зворотний зв'язок від суспільства, адаптувати політику відповідно до потреб та очікувань громадян, забезпечуючи тим самим гармонізацію інтересів держави та суспільства.

Таким чином, вдосконалення інструментів громадського впливу на державну політику не тільки сприяє зміцненню демократичних основ управління, але й підвищує ефективність та відповідальність державного апарату перед громадянами. Це вимагає системного підходу до реформування існуючих механізмів та впровадження нових засобів громадської участі, які б ураховували сучасні тенденції розвитку суспільства та технологій, забезпечуючи відкрите, динамічне та включене демократичне середовище.

Розвиток цифрових технологій надає безпрецедентні можливості для зміцнення демократичної участі громадян у процесах управління державою. Використання електронних платформ для подання петицій та голосування, зокрема, стає потужним інструментом, що сприяє збільшенню рівня громадської активності.

Публічні слухання та консультації з громадянами на етапах формування та реалізації державної політики відіграють ключову роль у підвищенні якості ухвалених рішень. Через врахування думки широкого кола зацікавлених сторін забезпечується розробка більш ефективних та прийнятних для суспільства рішень. В місті Львів, наприклад, регулярно

проводяться публічні слухання щодо міського планування та розвитку, де кожен мешканець може висловити свої пропозиції та зауваження.

Механізми зворотного зв'язку між громадянами та владою стають важливою складовою ефективної взаємодії. Створення каналів для оперативного зворотного зв'язку, таких як онлайн-платформи та соціальні мережі, дозволяє громадянам вчасно отримувати інформацію про діяльність державних органів та впливати на процеси прийняття рішень.

З огляду на завдання збільшення впливу громадянства на формування державної політики, ініціюється проект "Вдосконалення інструментів впливу громадян на державну політику". Він має за мету не лише підсилити вагу голосу громадян у прийнятті важливих рішень, але й зробити процес більш відкритим, прозорим та відповідальним перед суспільством.

У контексті проекту передбачено низку ключових ініціатив. По-перше, планується реформування законодавства, зокрема Закону України "Про місцеве самоврядування", щоб зміцнити значення громадських слухань та консультацій. Це передбачає обов'язкове проведення слухань з ключових питань місцевого значення, забезпечення вільного доступу до них кожного громадянина та належне врахування висловлених під час слухань думок у процесі прийняття рішень.

Далі, проект включає модернізацію механізмів подання та розгляду петицій, що передбачає спрощення процедур подання, скорочення термінів розгляду та введення чітких правил реалізації петицій, які здобули підтримку необхідної кількості громадян. Важливим аспектом є також забезпечення прозорості діяльності державних органів шляхом впровадження відкритих даних та розвитку механізмів громадського контролю.

Особлива увага приділяється розвитку цифрових інструментів, які мають забезпечити легкий доступ громадян до процесів управління та залучення до них. Створення онлайн-платформи для активної участі громадян у формуванні державної політики дозволить зручно

ознайомлюватися з проектами законодавчих та інших нормативних актів, вносити пропозиції, брати участь в обговореннях та ініціювати петиції.

Націлена на підвищення рівня інформованості та громадської активності, передбачається реалізація інформаційних кампаній, спрямованих на освіту громадян щодо їхніх прав та можливостей впливати на державну політику. Паралельно, проект сприятиме розвитку громадського суспільства, підвищуючи кадровий та інтелектуальний потенціал громадських організацій.

Завершальним елементом проекту є створення умов для постійного діалогу між владою та громадянами, що включає регулярні зустрічі, спільні робочі групи та інші форми співпраці. Така взаємодія має на меті не лише підвищити ефективність управлінських рішень, але й зміцнити довіру між громадянами та владою, сприяючи розвитку зрілої, відповідальної та відкритої демократії (таб.3.2).

Таблиця 3.2.

Вдосконалення інструментів впливу громадян на державну політику

Напрямок	Завдання	Очікувані результати
1. Законодавче забезпечення		
	Внесення змін до Закону України "Про місцеве самоврядування" щодо посилення ролі громадських слухань та консультацій з громадськістю	- Запровадження обов'язкового проведення громадських слухань з важливих питань місцевого значення - Забезпечення доступності та прозорості процесу громадських слухань. - Врахування думки громадян при прийнятті рішень.
	Модернізація процедури подання та розгляду петицій	- Спрощення процедури подання петицій. - Зменшення термінів розгляду петицій. - Запровадження механізму реалізації петицій, які набрали необхідну кількість підписів.
	Забезпечення прозорості та підзвітності влади	- Запровадження відкритих даних про діяльність влади. - Створення механізмів для громадського контролю за

		діяльністю влади. - Підвищення відповідальності влади перед громадянами.
2. Розвиток онлайн-інструментів		
	Створення та розвиток онлайн-платформи для участі громадян у прийнятті державної політики	Платформа має надавати громадянам можливість: - Ознайомитися з проектами законів та інших нормативно-правових актів. - Вносити свої пропозиції та зауваження до проектів документів. - Брати участь у онлайн-обговореннях проектів документів. - Звертатися до влади з петиціями та запитами на інформацію.
	Забезпечення доступності та зручності використання онлайн-інструментів для петицій, громадського контролю та моніторингу діяльності влади	- Зробити онлайн-інструменти доступними для людей з різними рівнями цифрової грамотності. - Забезпечити технічну підтримку онлайн-інструментів.
	Використання соціальних мереж та інших онлайн-інструментів для мобілізації та організації громадян	- Збільшення кількості людей, які знають про можливості онлайн-інструментів. - Підвищення рівня залучення громадян до прийняття рішень.
3. Підвищення громадської свідомості		
	Проведення інформаційних кампаній про можливості впливу громадян на державну політику	- Інформування громадян про їх права та можливості. - Навчання громадян, як ефективно впливати на владу.
	Підтримка розвитку громадянського суспільства	- Сприяння розвитку громадських організацій та ініціатив. - Підвищення кадрового потенціалу громадських організацій.
4. Налаштування партнерських відносин		
	Створення механізмів для постійного діалогу та співпраці між владою та громадянами	- Запровадження регулярних зустрічей представників влади з громадськістю. - Створення спільних робочих груп з розробки та реалізації державної політики.

	Залучення громадян до процесу розробки та прийняття рішень на місцевому та загальнодержавному рівні	- Створення громадських рад при органах влади. - Проведення
5. Моніторинг та оцінка результатів		
	Створення системи моніторингу та оцінки ефективності інструментів впливу громадян на державну політику	- Збір та аналіз даних про використання інструментів впливу громадян. - Оцінка впливу громадян на процес прийняття рішень.

Основні напрямки проекту охоплюють законодавче забезпечення, розвиток онлайн-інструментів, підвищення громадської свідомості, налагодження партнерських відносин, а також моніторинг та оцінку результатів. Кожен з цих напрямків спрямований на досягнення конкретних цілей, як-от забезпечення доступності та прозорості громадських слухань, спрощення процедур подання та розгляду петицій, створення ефективних платформ для громадської участі в онлайн-форматі, забезпечення можливості громадян до безпосередньої участі в процесах розробки та прийняття рішень.

Очікується, що реалізація цього проекту приведе до збільшення активності та залучення громадян до управління державою, підвищення рівня довіри між суспільством та владою, покращення якості та ефективності державної політики за рахунок врахування широкого кола думок і пропозицій. Таким чином, проект сприятиме подальшому розвитку демократичних інститутів в Україні та підвищенню рівня громадської відповідальності влади перед громадянами.

Важливо, що успішна реалізація проекту вимагатиме злагодженої роботи всіх зацікавлених сторін: державних органів, громадських організацій, експертного середовища та широкої громадськості. Втілення запропонованих заходів потребуватиме також адекватного фінансування, нормативно-правової підтримки та відповідального ставлення всіх учасників

процесу. У довгостроковій перспективі проект має потенціал стати важливим кроком на шляху до побудови відкритої, прозорої та ефективної держави, орієнтованої на потреби та інтереси своїх громадян.

У рамках проекту "Вдосконалення інструментів впливу громадян на державну політику" на 2025 рік передбачено реалізацію кількох етапів, які відзначаються комплексним підходом до активізації участі населення в управлінні державою. У першому кварталі заплановано затвердження концепції та розробку детального плану реалізації, формування команди проекту, аналіз чинного законодавства та вивчення кращих міжнародних практик. Запрошення експертів та представників громадськості до обговорення ініціатив проекту також є частиною роботи на цьому етапі.

На другому етапі, у другому кварталі, акцент робиться на законодавчі ініціативи, зокрема на розробці та внесенні змін до Закону України "Про місцеве самоврядування", прийняття закону про місцевий референдум. Одночасно відбувається модернізація процедур подання та розгляду петицій, розвиток онлайн-платформ для забезпечення участі громадян у прийнятті рішень, а також проведення інформаційних кампаній для підвищення обізнаності населення про нові можливості впливу на формування державної політики.

У третьому кварталі заплановано тестування та оптимізацію функціоналу онлайн-платформ, підтримку розвитку громадянського суспільства, створення умов для ефективного діалогу між владою та громадянами. Важливим є залучення населення до процесу розробки та реалізації рішень на місцевому та державному рівнях.

Останній квартал року присвячений моніторингу та оцінці впроваджених ініціатив. Аналіз отриманих даних та зворотного зв'язку дозволить виявити ефективність інструментів впливу громадян на державну політику та внести необхідні корективи в законодавчу та нормативну базу. Завдяки цьому процесу, проект спрямований на збільшення активності

громадян у прийнятті рішень, підвищення прозорості та підзвітності влади, а також на покращення якості управлінських рішень на всіх рівнях.

Таким чином, шляхи та перспективи вдосконалення інструментів впливу громадян на державну політику у контексті сучасного демократичного розвитку України вимагають комплексного підходу. Враховуючи виклики сьогодення, важливим є не тільки забезпечення механізмів для ефективної участі громадян у формуванні державної політики, але й створення умов для їхньої реалізації. Вдосконалення інструментів впливу громадян на державну політику сприятиме зміцненню демократії, забезпеченню відкритості, прозорості та відповідальності влади.

Підвищення ефективності та доступності таких інструментів, як електронні платформи для голосування та подання петицій, публічні слухання та консультації, а також механізми зворотного зв'язку, є ключовими для забезпечення активної участі громадян у державному управлінні. Ці заходи спрямовані на створення ефективної системи залучення громадян до процесів прийняття рішень, що дозволить враховувати їх думки та пропозиції.

Зокрема, важливим аспектом є законодавче забезпечення, яке передбачає внесення змін до існуючих нормативних актів для посилення ролі громадського контролю та участі. Модернізація процедури подання та розгляду петицій, а також забезпечення прозорості та підзвітності діяльності влади, є кроками до підвищення довіри громадян до державних інститутів.

Розвиток онлайн-інструментів та цифрових платформ для участі громадян у прийнятті державної політики відіграє важливу роль у забезпеченні широкого доступу до інформації та можливостей для впливу на процеси управління. Це дозволяє громадянам не тільки висловлювати свої думки, але й брати активну участь у формуванні державної політики.

Підвищення громадської свідомості через проведення інформаційних кампаній, підтримку розвитку громадянського суспільства та налагодження

партнерських відносин між владою та громадянами є ключовими для створення сприятливого середовища для громадської участі.

Отже, шляхи та перспективи вдосконалення інструментів впливу громадян на державну політику мають велике значення для подальшого розвитку демократичних процесів в Україні. Впровадження комплексного підходу до реформування та розвитку нових засобів громадської участі забезпечить більш відкрите, динамічне та включене демократичне середовище, що відповідає сучасним викликам та очікуванням громадянського суспільства.

ВИСНОВКИ

Відповідно до завдань дослідження, можемо зробити наступні висновки:

1. В контексті динамічного розвитку українського суспільства та орієнтації на європейські інтеграційні процеси, інститут звернення громадян виокремлюється як значний засіб взаємодії громадянства з органами публічної влади. Він стає вираженням інструментом демократичного контролю, який сприяє забезпеченню прав та свобод громадян, водночас стимулюючи владу до прозорості, відкритості та відповідальності. Розгляд звернень громадян не тільки відображає дотримання конституційно закріплених прав, але й підкреслює активну участь громадян у процесах прийняття рішень та управлінні державними справами.

Значення інституту звернення громадян посилюється в умовах воєнного стану, де він виступає як засіб забезпечення законності та захисту прав громадян, зокрема через залучення військових адміністрацій до процесу їх розгляду. В свою чергу, це демонструє гнучкість державного апарату в адаптації до змінених умов і підтримку важливості громадянської участі навіть в кризових періодах.

Проте, існування певних проблематичних аспектів, таких як низька зацікавленість органів публічного адміністрування в співпраці з громадянами, відсутність довготривалих програм дослідження та аналізу громадської думки, а також недоліки в комунікаційній стратегії, вказують на необхідність подальшого вдосконалення механізмів взаємодії.

Враховуючи аналізовані аспекти, для зміцнення демократичних основ українського суспільства та розвитку ефективної системи публічного управління, важливим є подальше реформування інституту звернення громадян. Створення умов для активної громадянської участі, заснованої на взаємоповазі та відкритості між державою та суспільством, стане ключовим

фактором підтримки сталого розвитку та забезпечення прав і свобод кожного громадянина України.

2. Становлення та еволюція інституту громадянства в Україні представляють собою складний багатовимірний процес, який зазнав значних змін і доповнень у контексті сутності та правової природи цього конституційного та політико-правового інституту. Розгляд історії інституту громадянства в Україні, починаючи від державницького періоду до сучасності, виявляє глибинні корені та традиції, які вплинули на формування уявлень про громадянство та його законодавче регулювання.

В контексті розгляду інструментів впливу громадян на державну політику, особлива увага приділяється прозорості органів державної влади та місцевого самоврядування. Створення ефективних механізмів налагодження зв'язку з громадськістю, включаючи публічні обговорення, консультації та прямі звернення громадян, відіграє вирішальну роль у формуванні дієвої системи громадської участі.

3. Вплив на інститути державної влади через подання звернень та запитів на отримання інформації виступає фундаментальним елементом укріплення демократичних засад та правової державності, активізуючи участь громадянства в управлінських та контрольних процесах щодо діяльності органів державної влади. Даний механізм надає особам можливість не тільки артикулювати власні позиції, занепокоєння чи ініціативи, але й здобувати істотну інформацію, що сприяє підвищенню прозорості та відкритості в сфері державного управління. Звернення та запити на отримання інформації формують правові відносини, які зобов'язують органи влади аналізувати подані заяви громадян та надавати обґрунтовані відповіді, захищаючи тим самим права та інтереси заявників.

Відповіді на звернення та запити на інформацію виступають у якості адміністративних актів із юридичною значущістю, що втілюють реалізацію відповідних правових відносин. Вони вимагають від державних структур дотримання критеріїв та процедур, закріплених законодавством, спрямованих

на захист прав та інтересів осіб, що звернулися. Це посилює відповідальність та підзвітність державних інституцій перед громадянством, сприяючи формуванню відкритого та прозорого суспільства.

4. Детальний аналіз нормативних вимог до звернень та запитів на інформацію підкреслює значущість цих інструментів у забезпеченні комунікації між державою та громадянами. Визначення чітких правил щодо обробки звернень та надання інформації дозволяє враховувати інтереси усіх зацікавлених сторін, забезпечуючи ефективність та справедливість адміністративного розгляду. Ефективне функціонування механізмів звернень та запитів на інформацію сприяє реалізації базових прав громадян, включно з правом на свободу вираження думок, доступ до інформації та участь у державному управлінні. Аналіз механізмів звернення громадян в Україні та Європейському Союзі виявляє фундаментальну роль цих процесів у забезпеченні діалогу між державою та суспільством, а також у реалізації принципів демократії та правової держави. Закріплення права на звернення на конституційному рівні, як у Україні, так і в ЄС, свідчить про визнання його значущості як основоположного права громадян, що сприяє зміцненню довіри до державних інституцій та підвищенню прозорості управління.

Розгляд різних форм звернень, встановлення чітких термінів для їх обробки та забезпечення можливості оскарження рішень є критично важливими аспектами, які сприяють ефективності та доступності механізму звернення. Впровадження цифровізації та електронних платформ збільшує можливості для громадянської участі, роблячи процес звернення більш зручним і прозорим.

Однак існуючі виклики, зокрема необхідність удосконалення нормативно-правової бази, забезпечення ефективної взаємодії між різними рівнями влади та громадянами, а також подолання бар'єрів для активної участі громадськості у прийнятті рішень, вимагають уваги та вирішення. Позитивні зрушення, спричинені активізацією ролі громадянського суспільства та впровадженням новітніх технологій, свідчать про потенціал

подальшого розвитку відносин між державою та громадянами. У контексті євроінтеграції та глобальних тенденцій до демократизації управління, Україна та країни ЄС продовжують шукати шляхи оптимізації механізмів звернення громадян.

5. Запровадження цифрових технологій впливу громадян в Україні відкриває нові перспективи для розвитку демократичних процесів та підвищення ефективності публічного управління. Інтеграція електронних платформ і систем, таких як "Дія", електронні петиції та інші цифрові інструменти, надає громадянам засоби для активної участі в управлінні державними справами, забезпечуючи відкритий та прозорий діалог між суспільством та владою. Водночас, розвиток електронного урядування сприяє оптимізації адміністративних процесів, підвищенню якості надання публічних послуг та формуванню відкритого інформаційного простору для громадян.

Реалізація вказаних ініціатив вимагає від держави не лише технічної підготовки та інвестицій в ІТ-інфраструктуру, але й розвитку нормативно-правової бази, що регулює цифрову взаємодію, а також забезпечення захисту даних та приватності користувачів. Важливим є також залучення громадян до процесу розробки та впровадження цифрових ініціатив, що забезпечить їхню відповідність реальним потребам суспільства та підвищить довіру до електронного урядування.

Отже, подальший розвиток електронного урядування та цифрових технологій впливу громадян у державному управлінні становить ключовий елемент модернізації публічного адміністрування в Україні, спрямований на підвищення його відкритості, доступності та ефективності. Це вимагає комплексного підходу, що включає технологічне оновлення, правову підтримку, освітні ініціативи та активну участь громадянського суспільства в процесі реформ. Втілення цих напрямків дозволить Україні ефективно використовувати потенціал цифровізації для зміцнення демократії та розвитку країни.

6. Зміни законодавства України та його адаптація до норм Європейського Союзу відображають стратегічний напрямок країни на шляху до інтеграції в європейське правове поле. Цей процес, який розпочався ще з підписання Угоди про партнерство і співробітництво, продовжує набирати обертів, враховуючи глобалізаційні виклики та необхідність відповідати сучасним стандартам управління, прав людини та демократичних цінностей. Реформування публічної адміністрації, а також приведення національного законодавства у відповідність до *acquis communautaire*, є ключовими елементами цієї інтеграції. Забезпечення прозорості, відкритості, доступу до публічної інформації та залучення громадськості до процесу прийняття рішень стає не тільки вимогою ЄС, але й внутрішньою потребою розвитку українського суспільства.

Важливим аспектом є нормативне врегулювання доступу до інформації, яке має бути відповідальним і збалансованим, з одного боку, забезпечуючи право громадян на інформацію, а з іншого - захищаючи інтереси національної безпеки та приватності. Як показує досвід європейських країн, таке врегулювання потребує чіткого визначення категорій інформації з обмеженим доступом та забезпечення механізмів контролю за дотриманням правил доступу.

У процесі адаптації законодавства важливу роль відіграє аналіз європейських норм та стандартів, розробка та впровадження відповідних національних нормативних актів, які б сприяли підвищенню якості державного управління, зміцненню верховенства права, а також розширенню прав та свобод громадян. Водночас, цей процес вимагає активної участі як державних органів, так і громадськості, для забезпечення відкритості та підзвітності влади.

Завершення процесу адаптації законодавства до стандартів ЄС потребує систематичного підходу, включаючи оцінку впроваджених змін, моніторинг їх ефективності та внесення корективів згідно з отриманими результатами. Тільки комплексне та відповідальне ставлення до процесу

інтеграції дозволить Україні досягти значних успіхів на шляху до європейської інтеграції, зміцнення демократії та побудови справедливого суспільства.

7. Комплексний аналіз механізму петицій як форми впливу громадян на державну владу в Україні відкриває значний потенціал для зміцнення демократичних інститутів та розвитку партиципативної демократії. Петиції, визнані як важливий інструмент громадянської участі, сприяють безпосередньому діалогу між суспільством та органами влади, забезпечуючи громадянам можливість впливати на ухвалення рішень та контролювати їх виконання. Втім, аналіз виявляє ряд проблем та викликів, що потребують уваги та вирішення для підвищення ефективності та доступності даного механізму.

З одного боку, наявність активної участі громадян у використанні петицій, розширення можливостей цифрових технологій та онлайн-платформ відкривають шляхи для поліпшення взаємодії між населенням та державою, сприяючи транспарентності та відкритості управлінських процесів. Водночас, існуючі слабкі сторони, зокрема недостатній рівень відповідальності перед громадянами, формальний підхід до розгляду петицій, а також обмеження пов'язані з воєнним станом, вказують на необхідність подальшого вдосконалення законодавчої бази та процедур.

Вирішення зазначених проблем вимагає комплексного підходу, що включає реформування нормативно-правового поля, забезпечення ефективності механізмів контролю та відповідальності державних органів, розвиток інфраструктури для зручного подання та розгляду петицій, а також активізацію освітніх та інформаційних кампаній серед населення щодо можливостей та правил використання цього інструменту.

Залучення міжнародного досвіду, адаптація сучасних практик залучення громадян до управлінських процесів, впровадження інноваційних рішень для підвищення відкритості та доступності петицій можуть значно збільшити їх ефективність як інструменту громадянської участі.

У контексті воєнного стану та інших викликів, що стоять перед Україною, особливо актуальним є забезпечення балансу між зміцненням національної безпеки та збереженням демократичних свобод та прав громадян. В цьому аспекті петиції можуть відігравати ключову роль у забезпеченні громадського контролю за діями влади, сприянні діалогу та взаєморозумінню між різними верствами суспільства та органами влади.

Отже, петиції як механізм впливу громадян на державну владу мають великий потенціал для розвитку демократії в Україні. Ефективне використання цього інструменту може сприяти підвищенню відповідальності та прозорості державного управління, зміцненню громадянського суспільства та забезпеченню активної участі громадян у процесах прийняття рішень.

8. Шляхи та перспективи вдосконалення інструментів впливу громадян на державну політику у контексті сучасного демократичного розвитку України вимагають комплексного підходу. Враховуючи виклики сьогодення, важливим є не тільки забезпечення механізмів для ефективної участі громадян у формуванні державної політики, але й створення умов для їхньої реалізації. Вдосконалення інструментів впливу громадян на державну політику сприятиме зміцненню демократії, забезпеченню відкритості, прозорості та відповідальності влади.

Підвищення ефективності та доступності таких інструментів, як електронні платформи для голосування та подання петицій, публічні слухання та консультації, а також механізми зворотного зв'язку, є ключовими для забезпечення активної участі громадян у державному управлінні. Ці заходи спрямовані на створення ефективної системи залучення громадян до процесів прийняття рішень, що дозволить враховувати їх думки та пропозиції.

Зокрема, важливим аспектом є законодавче забезпечення, яке передбачає внесення змін до існуючих нормативних актів для посилення ролі громадського контролю та участі. Модернізація процедури подання та

розгляду петицій, а також забезпечення прозорості та підзвітності діяльності влади, є кроками до підвищення довіри громадян до державних інститутів.

Розвиток онлайн-інструментів та цифрових платформ для участі громадян у прийнятті державної політики відіграє важливу роль у забезпеченні широкого доступу до інформації та можливостей для впливу на процеси управління. Це дозволяє громадянам не тільки висловлювати свої думки, але й брати активну участь у формуванні державної політики.

Підвищення громадської свідомості через проведення інформаційних кампаній, підтримку розвитку громадянського суспільства та налагодження партнерських відносин між владою та громадянами є ключовими для створення сприятливого середовища для громадської участі.

Отже, шляхи та перспективи вдосконалення інструментів впливу громадян на державну політику мають велике значення для подальшого розвитку демократичних процесів в Україні. Впровадження комплексного підходу до реформування та розвитку нових засобів громадської участі забезпечить більш відкрите, динамічне та включене демократичне середовище, що відповідає сучасним викликам та очікуванням громадянського суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабін Б. В., Ковбан А. В. Права людини та громадянське суспільство: навч. посібн. для студ. вищих навч. закладів. Одеса: Фенікс, 2014. 320 с.
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
3. Котляревська Г. М. Щодо питання удосконалення законодавства про звернення громадян. *Правова позиція*. 2020. № 2 (27). С. 169–173.
4. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/393/96-%D0%B2%D1%80>
5. Цимбалюк В. І., Кісілевич К. О. Звернення громадян як важлива складова захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні. *Молодий вчений*. 2017. № 5.1 (45.1). травень. С. 149–154.
6. Біла-Тюріна Ю. З. Звернення громадян як засіб забезпечення законності у публічному адмініструванні. Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-річчя проголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України): у 2 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21 трав. 2021 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т. 2. С. 29–32.
7. Стародубцев А. А. Звернення громадян як засіб забезпечення законності діяльності публічної адміністрації. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право*. 2017. Вип. 23. С. 76–78.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/4651-17>
9. Цивільний процесуальний кодекс України: Кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1618-15>
10. Кодекс законів про працю України: Кодекс України від 10.12.1971 № 322-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/322-08>

11. Котляревська Г.М. Адміністративно-правове забезпечення механізму звернення громадян в Україні: дис. на здобуття наукового ступеня докт. юрид. наук; спец.: 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Запорізький національний університет, Запоріжжя, 2020. 434 с.

12. Дніпров О. С. Механізм адміністративно-правового регулювання процедури розгляду звернень громадян. *Наукові записки*. Серія: Право. 2020. Вип. 9. С. 69–73.

13. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389- VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 28. Ст. 250.

14. Бедрій Р.Б. Громадянство України: конституційно-правові основи: автореф. дис. на здобуття наук.ступеня канд. юр. наук: 12.00.02. Київ. 2005. 16 с.

15. Альбертіні Л.М. Правове регулювання громадянства в європейських державах (порівняльний аналіз) : автореф. дис. на здобуття наук.ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право». Київ, 1998. 18 с

16. Копиленко О.Л. З історії законодавства про громадянство України. Київ: Новий парламентський інститут, Парламентське видво, 2011. 72 с.

17. Лотюк О.С. Теоретичні основи інституту громадянства України : автореф. дис. на здобуття наук.ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право» Київ, 1998. 18 с.

18. Тодика Ю. М. Громадянство України: конституційно-правовий аспект : навч. посібник. Харків: Факт, 2002. 254 с

19. Трошкіна К.Є. Становлення і розвиток інституту громадянства в період української революції 1917–1921 рр. *Національний юридический журнал: теория и практика*. 2017. № 4 (26). С. 31-35.

20. Левицька Н.О. Міжгалузеві нормативно-правові інститути: деякі теоретичні питання. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». 2015. Вип. 14(1). С. 22-24.

21. Великоречанін П. О. Політико-правова сутність громадянства. Часопис Київського університету права. 2011. № 3. С. 107–110.

22. Про громадянство України: Закон України 18.01.2001 № 2235-III
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2235-14>

23. Високий М. С., Нагорняк Т. Л. Взаємодія органів місцевого самоврядування з громадськістю в Україні. Взаємодія органів місцевого самоврядування з громадськістю в Україні : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції (26 листопада 2021 р.).м. Вінниця. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса. 2021. С. 160–162.

24. Колянко О. В. Взаємодія органів державного управління і місцевого самоврядування з громадськістю. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. 2021. № 65. С. 116–122.

25. Участь громадськості у процесі прийняття рішень на місцевому рівні : посібник. Київ : 2012. С. 19–20.

26. О. А. Галич. Особливості ресурсного забезпечення механізму взаємодії місцевої влади з громадськістю. *Механізми публічного управління*
URL: <http://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2022/4/5.pdf>

27. Турій О. В. Правові аспекти взаємодії громадських організацій з органами місцевого самоврядування. Аспекти публічного правління. 2018. Т. 6. № 8. С. 15–23.

28. Павлюк Н. Удосконалення організаційно-правового механізму взаємодії інституцій публічного управління та організацій громадянського суспільства. Ефективність державного управління. 2017. Вип. 1(50). Ч. 1. С. 95–102.

29. Доскіч Л. С. Вплив громадян на прийняття рішень органами місцевого самоврядування як чинник ефективного функціонування

демократії на локальному рівні: польський досвід та українські реалії. Політичне життя. 2017. № 3. С. 35–40.

30. Карий О. І., Панас Я. В. Місцеві ініціативи та залучення громадськості до здійснення місцевого самоврядування : навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування. Асоціація міст України. Київ : ТОВ «Підприємство «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 176 с.

31. Т. В. Розова «Специфіка становлення громадянського суспільства в Україні»: Монографія. Одеса: Юридична література, 2003. – 336 с

32. Запит на інформацію та звернення громадян: у чому різниця URL: <https://minjust.gov.ua/m/zapit-na-informatsiyu-ta-zvernennya-gromadyan-u-chomu-riznitsya>

33. Заморська Л.І. Інститут права як вираження правової нормативності та його властивості. Правове життя сучасної України : матер. Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант, складу (м. Одеса, 16-17 травня 2013 р.); відп. завип. В.М. Дрьомін; НУ «ОЮА» Півд. регіон, центр НАПрН України. Одеса : Фенікс, 2013. Т. 1. С. 79-81.

34. Левицька Н.О. Міжгалузеві нормативно-правові інститути: деякі теоретичні питання. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». 2015. Вип. 14(1). С. 22-24.

35. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави: навч. посібник. Львів: Край, 2017. 188 с.

36. Котляревська Г.М. Правове забезпечення механізму розгляду звернень громадян в межах концепту «єдиного входу». *Правове забезпечення політики держави на сучасному етапі її розвитку*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 6–7 березня 2020 р. Харків : ГО «Східноукраїнська наукова юридична організація», 2020. С. 89 –94

37. Пояснювальна записка до проекту Закону України від 28.12.2018 № 9456 URL: <https://ips.ligazakon.net/document/GH7AO00A>

38. Кодекс адміністративного судочинства України: Кодекс України 06.07.2005 № 2747-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2747-15>

39. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2939-17>

40. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1700-18>

41. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25.04.2019 № 2704-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2704-19>

42. Костів М.В. Адміністративна правосуб'єктність юридичних осіб та особливості її реалізації в адміністративно -деліктних відносинах: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2005. 202 с.

43. Про затвердження Інструкції з діловодства за зверненнями громадян в органах державної влади і місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності, в засобах масової інформації: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.1997 р. № 348 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348-97-%D0%BF>

44. Лученко М.М. Принцип пропорційності в адміністративному судочинстві: дис. ... канд. юрид. наук. Запоріжжя. 2019. 207 с

45. Кравцов М.О. Звернення громадян як механізм публічного діалогу органів державної влади та суспільства. *Державнуправлінські студії*. 2019. № 3 URL : http://studio.ipk.edu.ua/wpcontent/uploads/2020/04/Kravtsov_stattiaDUS.pdf

46. Якимюк Б.М. Роль комунікативної стратегії у формуванні та реалізації антикорупційної політики України. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління* . 2013. Вип. 3. С. 323–335.

47. Халецький А. Зарубіжний досвід сприяння розвитку громадянського суспільства. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2012. Вип. 11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2012_11_12

48. Шумляєва І. Розвиток взаємовідносин органів публічної влади та громадян в умовах формування правової держави. Державне управління та місцеве самоврядування, 2019, вип. 2(41). С. 157-165

49. Ткаченко І. Громадянське суспільство і Європейській союз: функціонування і співпраця. Наукова бібліотека, Віче. 2015. Вип. 2. 16 с

50. Сенча С.А. Аналіз можливості адаптації досвіду зарубіжних країн для стимулювання розвитку громадянського суспільства в Україні. Право та державне управління. 2020. № 1. Т.2. С.170-177

51. Самойленко Т.Г. Механізми реалізації зв'язків із громадськістю в публічному управлінні. Публічне управління та адміністрування в Україні. 2019. Вип.4. С.67-71. С.70

52. Угода про асоціацію URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>

53. Дзвінчук Д.І. Механізми демократії участі: суть та особливості застосування на місцевому рівні. *Теорія та практика державного управління*. 2016. Вип. 1. С. 14–22.

54. Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України: Постанова Верховної Ради України від 04.10.2019 р. № 188-IX URL : <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/programa-diyalnosti-uryadu>

55. Зарубіжний досвід побудови електронного уряду URL: <http://globalnational.in.ua/issue-19-2017/27-vipusk-19-zhovten-2017-r/3374-goryachkovska-m-o-ruchinska-n-s-zarubizhnij-dosvidpobudovi-elektronnogo-uryadu>

56. Дії 3 роки. Як Україна отримала місце у світовій історії цифровізації? URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/02/14/697034/>

57. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 1158/2005 від 06 липня 2005 року про внесення змін до Регламенту Ради (ЄС) № 1165/98 про короткотермінову ст... URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-05#Text

58. Савченко О. С. Проблеми запровадження цифровізації у систему публічного управління. *Таврійський науковий вісник № 3* URL: <file:///C:/Users/SI/Desktop/252-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-472-1-10-20220915.pdf>

59. Романенко Є. Комунікативна взаємодія органів державної влади та громадськості: сутність та особливості її налагодження. Державне управління та місцеве самоврядування. 2014. Вип. 2 (21). С.190-201.

60. Про засади до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 р. № 2939 VI (із змінами). Відомості Верховної Ради. Київ, 2011,- 9с.

61. Непоп Л. Політика Європейського союзу щодо розвитку громадянського суспільства. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. Київ, 2014. Випуск 2(70). 254 с

62. Малик Я. До питання про взаємодію органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні. Ефективність державного управління: Зб.наук.пр. – Вип. 43. 2015. С.295-361

63. Малаш С.М. Проблематика взаємовідносин між органами виконавчої влади та громадськістю. Державне управління: теорія та розвиток. 2017. № 9. С.21-27.

64. Ладиченко В. Проблеми взаємодії держави і громадянського суспільства. Публічне право. 2016. № 4. С. 18 – 25.

65. Купріянов Д.В. Удосконалення зв'язків органів державного управління та місцевого самоврядування з громадськістю. Розвиток форм і методів сучасного менеджменту в умовах глобалізації: Матеріали 9-ї Наук.-практ. Інтернет-конф. – Дніпро, 20-21.11.2021: тези доповідей (Том 2). – Дніпро: Поліграфічний відділ ДДАЕУ, 2021. С. 62-63

66. Карий О.І., Панас Я.В. Місцеві ініціативи та залучення громадськості до здійснення місцевого самоврядування. Навчальний

посібник для посадових осіб місцевого самоврядування Асоціація міст Українию Київ, ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 176 с.

67. Заєць О.М. Теоретичні основи дослідження зв'язків з громадськістю як інструменту взаємодії політичних суб'єктів України. Молодий вчений. 2017. №12(52).С. 130-132

68. Єфанова Н.Є. Аналіз нормативно-правового забезпечення у сфері інформаційно-комунікаційної інфраструктури в Україні. *Державне управління: теорія та практика*. 2018. № 1. С.117-124

69. Ditkowska M., Oliychenko I. E-government as an instrument of managing the development of socio-economic systems. Problems and prospects of economics and management: scientific journal . 2017. № 4. С. 69–75.

70. Халецький А.В. Система взаємодії органів виконавчої влади з громадськими організаціями. *Вісник Академії митної служби України*. Серія: Державне управління. 2010. № 2. С. 129– 135.

71. Піддубчак О.А. Нові форми комунікації державних інститутів та громадянського суспільства в контексті впровадження «електронного уряду». *Державне управління: теорія та практика*. 2011. № 1 URL: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/dutp/2011_1/txts/Piddubchak.pdf

72. Кравченко Т. Інноваційні інструменти реалізації громадянами права на участь у місцевому самоврядуванні в Україні. *Публічне адміністрування: теорія та практика* . 2015. Вип. 2 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2015_2_2

73. Лахижа М.І. Модернізація публічної адміністрації: теоретичні та практичні аспекти : монографія. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2009. 289 с

74. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні: Указ Президента України від 22.07.1998 р. № 810/98. *Офіційний вісник України*. 1999. № 21.

75. Acquiscommunitaire та реформування законодавства України URL: <http://parlament.org.ua/2004/03/27/acquis-sommunitaire-tareformuvannya-zakonodavstva-u/>

76. The European Code of Good Administrative Behavior (published in the Official Journal of the European Communities: OJ L 267, 20.10.2000) URL : http://ec.europa.eu/transparency/code/docs/code_en.pdf

77. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657- XII. *Відомості Верховної Ради України* .1992. № 48. Ст. 650

78. Про доступ до інформації: Закон Чехії від 11.05.1999 р. / англ. переклад ГО «Відкрите суспільство»; проект «Otevrete.cz» URL: <http://www.otevrenaspolecnost.cz/pravo-na-informace>

79. Електронна петиція: порядок подання та розгляду URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/%D0%95%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%B0%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B8%D1%86%D1%96%D1%8F:%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%8F%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B3%D0%BB%D1%8F%D0%B4%D1%83#google_vignette

80. Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a38#Text

81. Європейське Врядування Біла Книга URL: <https://brdo.com.ua/wp-content/uploads/2016/01/Bila-knyga-YEvropey-ske-vryaduvannya.pdf>

82. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/889-19>

83. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 № 2493-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2493-14>

ВІДГУК
на кваліфікаційну роботу
на здобуття освітнього ступеня магістр
студента факультету суспільних та прикладних наук
спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
Остап'яка Юрія Івановича

на тему: **«Інструменти впливу громадян на державну політику»**

Актуальність теми: У сучасному світі, коли людина, її права та гідність вважається найбільшою цінністю, все частіше проводяться консультації, які охоплюють все більше коло питань різного рівня та до цього процесу залучається все більше людей з різних верств населення. З часів Євромайдану, громадські об'єднання, волонтерські ініціативи та інші недержавні організації отримали великий капітал довіри в Україні та можливостей участі у процесі формування політики на різних рівнях функціонування суспільства, включно із національним рівнем та громадським контролем.

Незважаючи на те, що державні органи влади є єдиними уповноваженими на остаточне ухвалення рішень та закріплення їх у нормативних актах, саме громадяни, за посередництва інститутів громадянського суспільства відіграють дедалі більшу роль у попередній роботі над цими рішеннями та нормативними актами.

Самостійні розробки і пропозиції автора: розглянуто основні принципи та моделі взаємодії громадянського суспільства із органами державної влади; досліджено нормативно-правову базу та регламентацію відносин громадянського суспільства з державою; розмежовано діалог від інших механізмів публічних консультацій.

Практичне значення роботи: автор роботи провів аналіз різноманітних наукових джерел та методичних посібників, що дозволило систематизувати та узагальнити інформацію у сфері взаємодії громадянського суспільства та органів державної влади; дослідив стан реалізації громадського моніторингу як форми взаємодії з державними інституціями; проаналізував сучасні моделі взаємодії держави і громадськості на інституційному рівні; визначив перспективи удосконалення інституційної взаємодії держави та громадськості.

Зауваження: до роботи суттєвих зауважень немає.

Загальний висновок: Кваліфікаційна робота є завершеною самостійною працею та містить окремі ґрунтовні теоретичні та практичні рекомендації щодо взаємодії громадян та органів держави. Дослідження виконано та оформлено відповідно до встановлених вимог, відповідає вимогам вищої школи, заслуговує високої оцінки, а її автор – Остап'як Юрій Іванович – на присвоєння освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри права
та публічного управління
ЗВО «Університет Короля Данила»



Олександр ЗАГУРСЬКИЙ

« 26 » _____ 09 _____ 2024 р.

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу

на здобуття освітнього ступеня магістр

**студента факультету суспільних та прикладних наук
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»**

Остап'яка Юрія Івановича

на тему: «Інструменти впливу громадян на державну політику»

Актуальність теми дослідження обумовлена невід'ємною ознакою успішності державної політики є її практична спрямованість і втілення в життя. Проте, саме це є найвразливішою рисою сучасного стану державної політики України.

Найбільш суттєві висновки і рекоменда. В результаті виконання кваліфікаційної роботи розроблено системні заходи сприяння підвищенню рівня активного громадянства через механізми та інструменти громадської участі, вибудовування дієвих каналів комунікації на рівні «громада – влада», а також синергійний ефект в практиці оцінки соціальних процесів та ефективності управління соціально-економічним та культурним розвитком об'єднаних територіальних громад.

Наявність самостійних розробок автора. Автором досліджені теоретичні засади та інструменти державної політики та визначено можливості їх використання для вирішення соціально-економічних проблем малих міст; виокремлено проблеми існуючої практики формування і реалізації державної політики.

Практична цінність розроблених питань. Розробка рекомендацій щодо використання вищезазначених інструментів для вирішення проблем розвитку малих міст.

Наявність недоліків. Недостатньо уваги приділено аналізу інструментів державної політики, вдале використання яких сприятиме вирішенню існуючих проблем малих міст.

Загальний висновок про відповідність якості роботи рівню вищої освіти і оцінка, що пропонується. Кваліфікаційна робота є самостійним науковим дослідженням, містить конкретні пропозиції та рекомендації по темі дослідження, відповідає вимогам вищої освіти і заслуговує відмінної оцінки, а Остап'як Ю.І. – присвоєння кваліфікації магістра з управління та адміністрування.

Рецензент:



**доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та історії
держави і права Чернівецького
навчально-наукового юридичного
інституту Національного
університету «Одеська юридична
академія»**

26 лютого 2024 р.

Цуркан-Сайфуліна Юлія Василівна

метадані

Заголовок

Інструменти впливу громадян на державну політику

Автор

Науковий керівник / Експерт






Остап'як Ю.І. Загурський О.Б.

підрозділ

King Danylo University

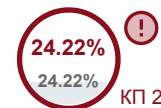
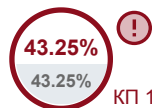
Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про **МОЖЛИВІ** маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		4
Інтервали		0
Мікропробіли		70
Білі знаки		1
Парафрази (SmartMarks)		221

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

**25**

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

20795

Кількість слів

185550

Кількість символів